

Д-р ИВАН АВРАМОВ

ТРАГИЧНА ОБИЧ

ПРЕЖИВЕНИ РАЗКАЗИ

ТРАГИЧНА ОБИЧ Д-р ИВАН АВРАМОВ

СЪДЪРЖАНИЕ

Към читателите	5 стр.
Предговор	7 стр.
Виното	9 стр.
Два живота	17 стр.
Клопката	23 стр.
Един зимен ден	34 стр.
Футболен мач	45 стр.
24 май	52 стр.
Трагична обич	60 стр.
Сърдечна недостатъчност	77 стр.
Най-силната болка	84 стр.
Бабин ден	91 стр.

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

Не са малко случаите на завидно пенсионерско творчество. Днес издателството поднася поредния пример.

Доктор Иван Аврамов е познат в добруджанския край. На своя 80-годишен юбилей той прави ценен принос към краеведческата литература. В новата си книга представя преживени разкази от лекарската му практика на село.

Като млад лекар идва в непознатата за него Добруджа. Романтичната му натура не остава чужда към прелестите на природата, което му помага майсторски да опише отделните годишни сезони. Голямото му сърце е отворено към обикновените хора и винаги откликва на техните емоции, скърби и радости. Героите в разказите му са добруджанци, с които споделя живота си. Увлекателно представя ежедневието си и някои вълнуващи моменти от тези години. Разкрива дълбоки и искрени чувства, присъщи на младостта.

Особено добре е предаден творческият реализъм, произтичащ от точните описания на добруджанската действителност и един доминиращ оптимизъм, извиращ от резултатите на богатия лекарския труд, в който авторът намира смисъла на живота си. Това доволство, примесено с богатата житейска мъдрост, буди у читателя

сигурност и доверие към лекарската професия. Всеки разказ говори за безграничното величие и самопожертвователен труд на селския лекар. Той е посветен изцяло за добруването на хората, без корисни мисли и икономически интереси.

Книгата по достойнство влиза в хранилището на добруджанската краеведческа литература. Тя ще напомня за онези истински, човеколюбиви служители на Ескулап, каквито е имала Добруджа и които ще останат като пример за поколенията. Нека си пожелаем делата от тази книга да се превърнат в мост между тях!

Николай МИРЧЕВ

ПРЕДГОВОР

Шир безкрайна, шир необозрима.

Добруджа! И майка, и любима.

Генчо Златев

добруджански поет

След дипломирането нашето поколение лекари започваше професионалния си път със стаж на село. Избрах далечния за мен добруджански край. Веднага бързам да добавя - не съжалявам за този избор! Той не попречи на мечтата ми по-късно да стана добър професионалист и преподавател в медицински университети.

Добруджа ме плени със своето непознато величие и мащаби и аз я обикнах истински! Сега я описвам такава, каквата я видях, каквата остава и до днес в съзнанието ми: със сурова зима, с прелестно красива пролет, с щедро, богато лято и весела, щастлива есен.

Работата на село играе голяма роля в лекарското усъвършенстване. Практическият опит, добит в условия на пълна самостоятелност, дава значителна професионална закалка. Съвместното споделяне на житейски несгоди с хората, са основа за развитие на

всеотдайна любов към всички пациенти, независимо от образование и финансово състояние. Така още от село, в сърцето на здравния работник се запалва малка, неугасваща лампичка, наречена **ЧОВЕКОЛЮБИЕ**. Това е задължителна величина за успешната дейност на всеки лекар.

Много са положителните страни на селската практика, но ще спомена само нещо, за което младите лекари рядко се замислят - развитото **чувство за отговорност**. Това усещане лекарят трябва да проявява винаги и навсякъде, към всичко извършено или пропуснато!

Осъзнавам добре, че описаните събития се случиха в едно друго време и не могат да се повторят. Но ги представям, защото все пак трябва да се осъществи някаква приемственост между поколенията.

Авторът

ВИНОТО

Когато завърших медицина, по разпределение трябваше да работя три години на село. Попаднах в далечната и непозната за мен Добруджа, но за младежкия ентузиазъм не съществуват граници. Станах участъков лекар в село Преселенци, околия Генерал Тошево. Случих на добри хазяи - семейството на Нанка и Кольо Андонови. Хазяинът, бай Кольо, с прякор Джамайка, беше тих, скромен, незабележим човек. Работеше като механизатор в ДЗС (Държавно земеделско стопанство - б. а.) в съседното село Василево. Хазяйката пък бе едновременно домакиня и полевъдка. По това време земеделската техника бе оскъдна и всички мъже, и жени се водеха с каруци на работа по обработваемите блокове. Затова времето за общуване с моите хазяи бяха основно вечерите. Събирахме се в тяхната кухня. Седяхме край масата, черпехме се с различни домашно приготвени специалитети, отпивахме от лекото добруджанско вино и потъвахме в дълги разговори. Тематиката беше различна, но винаги полезна и за двете страни. Те се интересуваха от признаците на отделни заболявания, а аз разпитвах за съседите, които исках да опозная. Общуването с тези приятни хора ни сближи и се чувствахме като едно семейство.

Лятото премина. Завършиха така очакваните на село дейности - жътва и вършитба. Житото бе прибрано по

складове и хамбари. Последваха го слънчогледът и царевицата. На нея се обръщаше особено внимание. Във всеки двор имаше малък или по-голям "кош" за съхранение на царевичните кочани. Това беше най-важният продукт за населението - основната храна за животни и птици през зимните месеци.

След този период вниманието и разговорите на хората постепенно се насочваха към лозята и гроздовата реколта, която бе изключително богата тази година. Дните на гроздобера се превръщаха в празници за населението. Лозовите масиви, пътищата и дворовете ехтяха от песни, викове и закачки. Препълнените каруци с очаквания плод се нижеха от сутрин до вечер от лозята до домовете, а след тях вървеше радостна опашка от деца и селски кучета. По дворовете започваше оживена шетня. Монтираха се приспособления за мачкане на гроздето, подготвяха се винените бъчви. Дни наред това бе основната тема на разговорите. Непрекъснато се чуваха хвалби: кой колко бъчви е напълнил и кой сорт е по-добър. Често препирните завършваха с дегустации. В кръчмата се носеха шишета, туби, буркани, манерки с вино от различни сортове грозде, а понякога се стигаше и до кавга. За мъжете от село това беше най-добрият и желан годишен сезон.

Съвсем неусетно, покрай тези насъщни за тях въпроси, и аз се запознах с вкусовете на различните вина. Научих, че добруджанските сортове лози не се нуждаят от пръскане с химикали. Опростените грижи за тяхното

отглеждане са причина за популярното им название - "бучни пръчка, пий вино". Такива са: "Перла", "Тамянка", "Липа", "Зайбер" и румънското "Омио уно". Характерно за тези вина е, че имат специфичен, приятен аромат на горски плодове. Алкохолният им градус е твърде нисък. Така пивкото вино рядко водеше до нежелано напиване. Затова лозовите култури в този край се отглеждат с голяма любов. Дори стопанствата стимулираха лозарството като раздаваха места специално за засаждане на лозя. Отначало като лекар разяснявах, че всякакъв алкохол е вреден за здравето. Но през времето, прекарано на село, разбрах, че виното е твърде драгоценно за населението. То безвъзвратно е влязло в бита на добруджанеца, а при ниския алкохолен градус едва ли вредата от него е така голяма. Затова съветите ми към здравите хора по отношение на виното се свеждаха не до пълна забрана, а само до ограничаване на количеството.

За съжаление, винената еуфория, радостта от богатата гроздова реколта и от направеното вино не продължиха дълго. Разнесе се мълвата, че са тръгнали данъчни служители за събиране на акциз върху наличните количества вино и ракия. Всеобща уплаха налегна стопаните. Приказките и хвалбите секнаха. Никой не споменаваше колко вино е налял. Всички притихнаха и умуваха къде и как да скрият недекларираната част от полученото вино. Стресът беше голям! Щом започна проверката, се разбра, че служителите са изключително опитни и строги. Проверяха за укрити

количества по тавани и изби, в обори и свински кочини. С помощта на шишове търсеха дори зад наредените за огрев дърва, в сламата, в сеното. Солидни бяха и актовете за укритото. Селото настръхна!

Бай Кольо също бе обхванат от настъпилата психоза. Оплака се, че не може да спи от мисли, къде може да скрие част от виното, което тази година е в повече. Сподели за вече добре укрита бъчва в ямата за гасене на вар, за друга, по-малка, зад полозите на кокошките. Имаше още една 80-литрова бъчва, която не знаеше къде да потули. Вечер се събирахме в кухнята и обмисляхме какво място да намерим за нея. Предложенията ни отпадаха веднага, щом научавахме, че същите "тайни места" са вече проверявани у съседите. Накрая ми хрумна една малко комична идея.

- Защо да не скрием виното в здравната служба? - извиках високо с доволство, че съм намерил разрешение на въпроса. - Там никой не би се усъмнил, че има алкохол.

Това бе съвсем неочаквано за хазяите, които се спогледаха и мълчаливо вдигнаха рамене. Обсъдихме подробностите и идеята им допадна. Но затова не трябваше да знае и санитарят, който пали печките в здравната. Имаше само едно място, където нямаше печка и той не влизаше - аптечният пункт. Това е част от амбулаторията, преградена и заключена. Учудващо бързо решението бе взето. Още същата вечер тримата с младия му син Христо (гимназист в града) натоварихме бъчвата на магарешка количка и я пренесохме в кабинета.

Тъмнината ни предпази от любопитни погледи на съседни. Всичко мина добре. Дори при отворена врата, никой не би я забелязал сред празните кашони от лекарства. Така аптечният пункт стана и сигурен тайник на виното.

Всеки ден научавахме при кого е намерен скрит алкохол, а също и за големите глоби, налагани на стопаните. Напрежението в село растеше! Не прескочи и нашата къща. Хазяйката често поплакваше и се вайкаше:

- Олеле, олеле, ако го открият! Как ще намерим пари за глобата? Защо трябваше да обираме цялото лозе? Кольо, Кольо, защо не го декларира всичкото? Сега пустото вино ще ни поболее!

Хазяинът само мълчеше, но кръвното му налягане бе скочило. Доколкото можех, се мъчех да ги успокоявам и разсейвам. Дори се смеех и казвах, че е трябвало всичкото вино да укрием в здравната служба.

Една вечер, връщайки се от съседно село, бях посрещнат с радостни усмивки. Акцизните идвали и въпреки усърдното търсене, не намерили нищо повече от декларираното. Цялото семейство беше щастливо. Всички ми изказаха своите благодарности за съдействието. Благополучният завършек бе отпразнуван с богата гощавка и с най-хубавото вино.

Опасността от ревизори премина. Настъпиха студентите зимни дни. Подсещах бай Кольо, че е време да върнем вече бъчвата, но той отлагаше.

- Нека да се избистри добре от студа! При пренасянето ще го размътим. Докторе, ти го проверявай, виж кога ще се избистри!

Послушах го. Занесох стъклена чаша, взех и стъклена кана за по-достоверен контрол. Отначало се сещах за виното по-рядко, но при мисълта, че отговарям за него, зачестих проверките. Естествено, пълната чаша не връщах в бъчвата, изпивах я. Не беше лошо на вкус, пустото му вино! И навикът се създаде бързо. Проверях, опитвах и на обяд, и надвечер, когато ожадня. Колкото го пиех, все повече ми харесваше. Засищаше жаждата ми от ежедневната суха храна (в селото нямаше ресторант - б.а.). Пък и хубаво беше, дявол да го вземе! Особено ми харесваше ароматът му, сякаш устата ти е пълна с горски ягоди. Прелест! Допадна ми и защото слабият алкохолен градус никога не ме опиваше, нито предизвикваше главоболие. След една-две чашки се чувствах по-бодър и работоспособен. Понякога изваждах пълна кана, за да почерпя някой дошъл приятел, разбира се, без да казвам за бъчвата. Виното бе от сорта черна "Перла" с леко сладникав вкус и всеки, който го опитваше, го одобряваше. Мислех, че благодарен пациент е донесъл шише от това питие и обикновено казваха: "Така е, на доктор се носи нещо по-хубаво".

Продължих да напомням на хазяина, че е време да върнем бъчвата, защото виното вече е избистрено, но той все изчакваше да свърши това от вкъщи. Това отлагане доста се проточи, а аз продължавах да опитвам да пия и да черпя от чуждата стока.

Зимата премина. Наближи големият християнски празник Великден. Хазяйката съобщи, че на този ден очакват повече гости. Предложи да извадим една кофа от хубавата черна "Перла". Това бе най-правилно, защото при местене на бъчвата виното неизбежно щеше да се размъти. Речено, сторено. Вечерта бай Кольо донесе една почти нова емайлирана кофа.

- Е, докторе, дойде ред и на скритата при теб бъчва - каза той. - Ето и малко мезе, за да се почерпим.

Разгъна пакет с бахур и пръжки. Двамата в добро настроение се затворихме в аптеката, наредихме мезето, чашите и пуснахме чепа. Течността потече с приятно клокочене, а ние вдигахме чаши и с радост я хвалехме и пиехме.

- Знам си аз, "Перлата" ми е най-хубавото вино! Браво! Да съм знаел, докторе, да бяхме скрили тук всичкото вино. С жената щяхме да си запазим нервите. Но за другата година ще знаем. Хайде, наздраве!

След няколко наздравици настроението ни се развали. Струята изтъня, намаля и след малко спря напълно. А кофата бе едва преполовена. Помислихме си - отворът се е запушил. Пъхнахме в него тънка пръчка. Без ефект! Повдигахме бъчвата, въртяхме я. Уви! Нямаше повече вино...! Стоях сконфузен и не знаех как да се оправдавам пред хазяина.

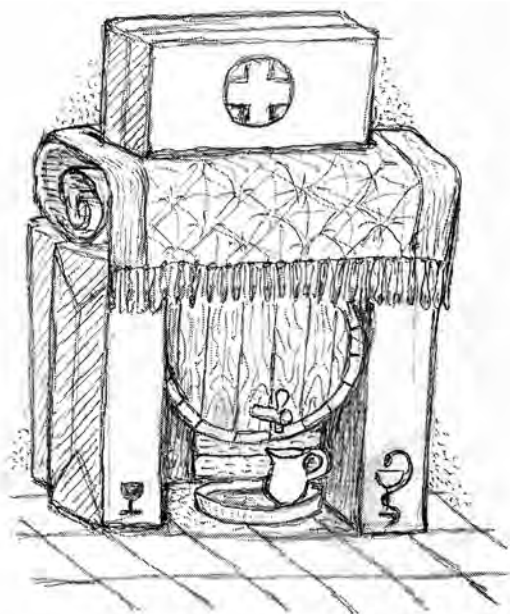
- Тази бъчва пълна ли беше? - запитах плахо. - Признавам, аз го опитвах, нали така ме съветваше? Е, понякога съм давал по половин чаша и на някой болен, за

да си глътне горчивото хапче пред мен, но не очаквах така бързо да свърши - защитавах се аз.

- Докторе, аз съм доволен, че виното беше добре скрито и нямаше акциз! - отговори ми той кротко. - Голяма работа като свършило. Нали не е хвърлено! Отишло е там, където му е мястото!

Засмяхме се и отново вдигнахме чаши с ароматната черна "Перла".

След тази битова случка и аз, селският лекар, от пълен въздържател станах любител на хубавото вино.

ДВА ЖИВОТА

През времето на моя селски стаж в здравните участъци имаше и родилни домове. Без да е специалист, лекарят отговаряше и за тях. А там, където се ражда животът, понякога не липсват и силни емоции.

Мой ценен помощник в това звено беше акушерката Сийка Панова, опитна, със значителен стаж, на която гласувах доверие. Оставях я да приема, подготвя и извършва нормални раждания. Разбира се, при всяко съмнение тя се обаждаше и аз се озовавах във възможния кратък срок.

През един октомврийски следобед продължавах да преглеждам в амбулаторията, когато телефонът иззвъня настойчиво. Долових тревожния глас на акушерката:

- Докторе, приемам жена за раждане, имам нужда от твоя съвет!

- Разбрах, че има някакъв сериозен проблем и по престилка се отправих към родилния дом. Стриктна, както винаги, тя веднага докладва:

- Добре изразена родова дейност, изтекли води, но много малък плод. Седмиците не могат да се определят. Не помни. Видимо детето е недоносено. Прегледайте я и да викаме линейка за града!

Започнах прегледа и... напрежението се прехвърли върху мен! Разкритието бе почти пълно. Раждането започваше...

- Късно е за телефон и линейка. Бързо! Пригответи всичко за раждане на недоносено дете - топла вода, топли пелени и грейка! Също - аспиратор и кислород! - отвърнах силно напрегнат и започнах да се мия.

Изроди се плод от женски пол, но с размери, каквито до този момент не бях виждал. Медицинската теглилка показваше тегло между 950 и 1000 грама. При първите пръски с топла и студена вода последва съвсем слаб вик. Кожата му обаче остана синкава, въпреки ритмичното повдигане на гръдния кош.

Явно имахме дете, чиято съдба е неясна. Повечето такива загиваха поради незряла регулация на мозъчните структури. Отглеждането им в онези години представляваше изключително голям проблем. Още нямаше кувьози, нито специалността микронеонатология. Ако такова преждевременно раждане станеше на село, детето трябваше да се транспортира до голямо медицинско заведение в специално затоплено куфарче.

Потърсих по телефона съдействие от болниците в околийския и окръжния град. При съобщаване теглото на детето получих отговор: "Дете с такова тегло не може да живее! Защо трябва да го вземаме? То само ще увеличи нашата детска смъртност." Опитах се да възразя, но не успях - телефонът бе изключен. Първоначалното ми

учудване премина в яростен гняв! Един човешки живот се обричаше на смърт. Явно трябваше сам да се опитам да го спася. А то стоеше тихо, сякаш безжизнено под лъчите на стенната електрическа печка и чакаше съдбата си, която сега бе изцяло в моите ръце. Кожата му бе толкова тънка, че дори ръбовете на пелените можеха да я наранят. Поставихме го в дебел пласт затоплен медицински памук, с топла грейка и в пълен покой. Наредих да получава кислород през 15 минути и да се захрани с биберон като се отчита количеството кърма! Акушерката записваше всяко назначение, но ме изненада с репликата си:

- Само храненето, докторе, няма как да се изпълни. Детето няма сукателен, дори гълтателен рефлекс, вече опитах.

Изтръпнах! Без храна то бе обречено на смърт. Бях на работа едва от два месеца, а щях да имам починало дете. Знаех, че детската смъртност бе основен показател, определящ работата на лекаря. Какво да направя? Щом не може да гълта, как да го храним? Не бях виждал, но някъде четох за подобна ситуация. Взех най-тънкия наличен катетър и през нослето на детето го въведох до стомаха му. Със спринцовка вкарах 4-5 мл кърма и зачаках ефекта - ще бъде ли повърната или не. Дватама с акушерката останахме безкрайно доволни, когато до половин час кърмата не бе изхвърлена. Това бе добър признак - тонусът на червата бе запазен. Оттук започна пълна импровизация. Отначало на час, после на по-

големи интервали, постепенно увеличавахме количеството кърма. Липсваха други смущения и очаквахме следващите дни с известна доза оптимизъм.

Улисани в грижите за детето, не поглеждахме към родилката. Задахох ѝ някакъв въпрос, но не получих отговор. Обърнах се с лице към нея и останах изумен... Жената правеше екламптичен гърч. Не беше адекватна. Главата ѝ се клатеше хаотично, очите се въртяха на всички страни и бързо примигваха, а крайниците бяха в конвулсии. Като стажант бях виждал това сериозно усложнение на бременността и раждането. През венозен източник редувахме необходимите медикаменти. Въпреки направеното, тя изпадна в кома. Едно състояние на безсъзнание, при което липсват както сетивност, така и умствена дейност. Това е най-честата причина за фатален завършек и затова бях силно обезпокоен. Акушерката, също изплашена, мълчеше и чакаше какво ще ѝ наредя. Дватама се чувствахме като затворници, очакващи не присъда, а съдбата си. Помощ и съвет отникъде! Тук не познавах още никого. Погледът ми отново спря върху телефона. Защо да не опитам да се свържа с тези, които ми преподаваха в университета? Те не биха ми отказали спешна консултация. При тази спасителна мисъл грабнах телефона и започнах да въртя магнитната бобина. Беше почти полунощ, а от дежурния в селото нямаше отговор. Не се стърпях и хукнах към пощенската станция.

Разстоянието не бе голямо, но усетих пронизващия студ. Разбрах, тръгнал съм по престилка. Почтата бе затворена и тъмна. Зачуках силно по прозореца и викнах: "Цанке, Цанке, отвори, спешно е!" Познавах дежурната - пълна, спокойна жена на средна възраст, навярно и с дълбок сън. Затова бях настойчив в тропането. След известно време се събуди. Тревожно я помолих да ме свърже с университетската клиника в Пловдив. При липсата на автоматични телефонни връзки това бе продължителна процедура. Този път имах късмет. Дежурен в клиниката се оказа моят асистент д-р Славов. Лаконично обясних случая и опасенията си. Разбра ме веднага. Това било твърде рядко и тежко усложнение на гърчовете. Посъветва ме да предизвикам продължителен медикаментозен сън, след който се надяваше родилката да се възстанови.

Тичешком се върнах в родилния дом. Наблюдение, емоции, страхове и надежди! Борба за човешки живот. Каква нелепа случайност - в една вечер трябваше да решавам твърде сериозни ситуации за майката и детето. Действително след медикамента жената навлезе в дълбок сън. Не знаех какво може да се случи, не исках да я оставям без наблюдение. Стоях до спящата родилка и следях всяко движение, всяка реакция. Страхувах се от повторение на гърчовете. Сънят ѝ продължи близо 14 часа. Неотклонно бях до леглото ѝ, без да мигна. Тези часове ми се сториха цяла вечност. Бях изморен, но да

спасиш болен е много по-значимо! Успокоих се едва когато Величка дойде в съзнание, без да има спомен от случилото се. Всички показатели бяха нормални, опасността бе преминала. Тръгнах за квартирата си след две безсънни денонощия. Чувствах се смазан, изтощен, но щастлив, че допринесох за спасяването на два човешки живота. Преди да заспя, си обещах да специализирам акушерство.

Лекарският труд често е свързан с много неизвестности. От този случай се убедих, че за лекарското изкуство са нужни не само много знания, модерна апаратура, консултации със специалисти... То изисква още и сърце, голямо сърце, в което винаги да дежури човеколюбието.

КЛОПКАТА

Тази година есента в Добруджа беше много дъждовна. Заредиха се дни на обилни дъждове. Закадн्याлата от летните горещини земя попиваше очакваната влага. За кратко време се образува прочутата гъста, черна и лепкава добруджанска кал, която затрудняваше движението. По това време повечето от пътищата бяха без каменна настилка. Колелата на каруците често затъваха чак до осите. Пътуванията се ограничиха. Селата станаха затворени центрове и живееха свой собствен живот.

Такова беше и село Калина, където отскоро бе назначен младият доктор Веселин Еленков. Израснал във вътрешността на страната, той бързо се адаптира към новите условия. Усмивнат и контактен, за кратко време успя да спечели сърцата на хората. За всички намираше точни думи и разговорите с него бяха истинско удоволствие. Веселият му нрав и чувството за умерен хумор допадаха на селските жители. Те го търсеха за всякакви здравословни проблеми и оставаха доволни от неговото лечение. Дежурната му усмивка и топлият поглед на кафявите очи вдъхваха надежда и спокойствие.

С понижението на температурите и при първия макар и неголям сняг в селото започна поголовно клане

на прасета. Навред по махалите се долавяше отчаяното квичане на обречените животни. Заредиха се чествания на т. нар. "свинска смърт". Приготвяха се различни ястия и вкусни деликатеси по рецепти, предавани от майки и баби. То не бяха пърлени кожички, крехка сланина, пръжки, вкусни пържоли и кебап, кървавици, наденици, пача и прочие. На тези вкусотии не би устоял никой, най-малко ергенът д-р Еленков. Той нямаше време за приготвяне на храна, изцяло погълнат от служебни задължения. В селото нямаше ресторант и се налагаше да се храни само със сухи полуфабрикати. Затова, когато, благодарни от дейността му семейства, го канеха да сподели с тях вечерята си, лекарят не отказваше. Не само заради гощавката, а защото предпочиташе компанията пред самотата. През тези години не всеки можеше да си позволи покупката на радиоапарат, а телевизията все още беше непозната.

В един от тези зимни дни д-р Еленков бе поканен на вечеря от семейството на Кольо Митев. Малко се озадачи, понеже не бе имал тесни контакти с това семейство, нито бе лекувал децата им. Но при съобщението за колене на прасе, прие поканата.

Вечерта бе тъмна. Луната не можеше да пробие надвесилите се плътни снегоносни облаци. Не беше много студено. Наличният десетсантиметров сняг не бе замръзнал. Докторът влезе в двора на домакините и се огледа за куче. Издигнатата с няколко стъпала площадка

пред вратата на къщата бе осветена и на нея се забелязваха доста чифтове женски и мъжки обувки. Не знаеше какъв е редът в този дом, но след като почука и той се събу.

- Заповядай, докторе, влизай! - посрещна го домакинът - Почти всички са тук.

Дългата маса в средата на стаята бе вече заета. Повечето гости бяха непознати, от съседни села и от града. Запознаването се извърши само с лаконична размяна на имена. Едър мъж, с черни мустаци и разкопчана на гърдите риза изглежда бе изпреварил останалите с аперитива си. Той често се изправяше и подканяше:

- Наздраве, приятели! Наздраве, докторе! Добре дошъл в компанията. Да прием за запознаването!

Чашите се вдигаха, чукаха и бързо се изпразваха. Доктор Еленков предпочиташе виното, но трябваше да поддържа компанията и отпи от ракията. На масата имаше различни видове домашни туршии, които подтикваха към следващата чаша.

- Докторе, опитай и от моята ракия! Споря с всички, че е по-мека и пивка - обади се друг от гостите, нисък, пълен, с леко прошарена коса. - Слизова е, отлежала три години, пазя я само за специални случаи. Хайде, наздраве!

Цялата компания, включително и жените, обръщаха чаша след чаша. Редуваше се тост след тост. Настроението непрекъснато нарастваше. Една от гостенките подхвана някаква народна добруджанска песен. Останалите се опитаха да пригласят, но ефектът бе напълно пиянски.

Въпреки че не беше на "ти" с ракията, докторът беше изпил няколко чашки и смяташе да спре, когато домакинята постави на масата шише с бледожълто оцветена ракия като подчерта, че това е техният специалитет - кайсиева от Силистра. Ефектът от представянето бе голям! Вкусът и ароматът на това питие бяха общоизвестни в този край. Всички наскачаха, за да се вредят с нея. Еленков изпи с удоволствие поредната чаша, блажено облиза устни и посегна към разрязаното динче-туршия, каквато до сега не беше опитвал. Призна, че е чудесно мезе за ракията, похвали домакинята и отново си наля от същата. След малко усети известно замайване, но то бе само мигновено и той продължи с почерпката.

Изненадата на вечерята бе поднесеното печено прасенце. Изгладнялата компания спонтанно заръкопляска. След поредица одобрителни възклицания всички се струпаха отгоре му. Избираха и режеха парчета от вкусната, препечена и крехка кожичка... Когато прасенцето бе освободено от нея, ножовете задълбаха по дълбоко и чиниите се напълниха с големи порции печено

месо. Ракиените чаши бяха заменени с винени. На масата се появиха няколко кани с местни вина - бяло, розово и тъмночервено. Добруджанските вина са с минимален алкохолен градус и притежават изключителен аромат. Това ги прави предпочитани за тежки софри. На масата отново започнаха препирни за най-хубавото вино и подкани за наздравици.

- Докторе, не пропускай моята черна "Перла". Това е елитен сорт, наричат го още "Меча кръв". То развеселява, подмладява и лекува! - разпалено говореше Игнат от село Дропла, родственик на домакина.

Виното действително бе прекрасно. Имаше извънредно приятен аромат, наподобяващ този на горски ягоди. Одобрението бе всеобщо и чашите бързо се изпразваха. След вкусните мезета и многобройни тостове настроението на компанията бе приповдигнато. Всички говореха едновременно, надвикваха се и трудно се изслушваха.

Седящият най-близо до Еленков гост с име Киро, започна разговор за семейното му положение. Попита го щом е ерген и няма роднини в село, кой се грижи за храната му? Кой го пере, посреща и изпраща?

- Защо не се ожениш бе, докторе? Ще ти помогнем да намериш хубава, красива булка и заможна, разбира се. С нея дните ти на село ще минават по-леко и незабелязано - убеждаваше го Киро.

- Не се тревожи, някой ден и това ще стане - отговаряше лекарят, без да влага в отговора си някаква конкретика.

- Щом става въпрос за женитба, хайде и ние да помогнем! - намеси се в разговора и Марин от Толбухин.
- Ще ти изберем момиче за чудо и приказ, та цял живот да ни споменаваши.

Жените също подеха темата и врявата стана голяма. Следваха един след друг съвети и предложения за подходящи техни родственички. Изтъкваха се добрите им качества, а разбира се и материалното им благосъстояние. Лекарят се мъчеше да бъде сериозен като отговорите му бяха в подхванатия полушеговит тон.

- Добре бе, хора, какъвто съм си късметлия, може да намеря сполука в Добруджа - подхвърли докторът с надеждата темата да бъде приключена.

- Чуваши ли, братовчед - взе думата най-гласовитата от гостенките, - запознайте човека с някое подходящо момиче! Тези работи така стават.

- Хайде, наздраве, за добрите ви намерения! - обади се домакинят, който отново напълни чашите с донесеното от него вино от сорта "Тамянка" и разгорещено го хвалеше.

Блюдото, в което лежеше прасенцето, бе почти празно. Чиниите с туршия се сменяха често. Веселбата достигаше върхова точка. Продължаваха да се редуват

наздравици и подкани за пиене. Сякаш в потвърждение на сентенцията "Във виното е истината", до леко замаяния лекар седна домакинята Дора, която продължи да го атакува:

- Докторе, намерила съм ти подходящо момиче. Хубавица - като цвете. Учена е, завърши гимназия, сега ще кандидатства за детска учителка. Живеят в центъра на града. Имат хубава къща и лозе в местността Гаази баба. Богати са. Майка ѝ има голям имот и на село. Тя е единствено дете и наследница на всичко. Не е за изпускане! Искаш ли да те запозная с нея?

- Добре, Дора, добре - отвърна лекарят, старейки се да спре непрекъснатия порой от хвалебствия на приказливата домакиня.

- Така те искам, докторе! Ти си истински мъж! - продължи вдъхновено Дора, тупна го яко по рамото и почти извика:

- Хаирлия да е, още един екс за хубавата работа!

Доктор Еленков почувства, че алкохолът му е дошъл много и намисли да спре. Реши да се разтъпче, да провери краката си. Изправи се. Домакинята го видя, втурна се към него и с тих, почти заговорнически глас, му каза:

- Момичето, за което ти говорих, е тук. От два дни нещо е изстинала, лежи в другата стая. Много те моля, погледни я, дай ѝ някакви съвети и лекарства! Ако беше добре, щеше да е на масата.

Дори в моментите на алкохолна омая, лекарският дълг бе над всичко! Докторът се съгласи и тръгна след дърпащата го към една от стаите домакиня. Там, на леглото, по нощница седеше момиче с бледо, миловидно лице и дълга, пусната над раменете коса. При влизането им то видимо се разтрепери. Еленков пристъпи напред, за да го разпита. Но в този момент се случи нещо неочаквано... Вратата зад гърба му шумно се затвори и бързо заключи отвън. Докторът натисна дръжката, за да провери. Наистина бе изолиран в стаята, сам с това непознато момиче. Учуден, той се обърна към него за някакви обяснения, но то упорито мълчеше, застинало в неподвижна поза. Каквото и да го питаше, момичето мълчеше, дори без признаци, че го чува. От коридора се долавяха възторжени викове: "Готово! Докторът си намери годеница! Тук му бил късметът. Честито! Честито!" Учудването на лекаря премина в уплаха. Той бързо изтрезня. Направи отново опит да заговори непознатата с най-учтиви думи. Напрасно. Тя продължаваше да мълчи, а треперенето ѝ се засилваше при всяко приближаване към нея. Виковете отвън не секваха: "Честито! Ще прием и сладка ракия тази вечер. Момичето е честно!"

Доктор Еленков разбра, че работата става сериозна. Това вече не бе никаква шега. До сутринта пияната компания щеше да разнесе новината из село: "Докторът се сгоди, вече преспа с годеницата си". Бе слушал за

такива насилствени сватосвания по селата. Оборването на клюката ще бъде непосилно, дори невъзможно. Реши да действа още сега, после ще бъде късно! Но как? Какво да направи? Дори да разбие вратата, не ще се справи с пияните хора. Трябва да се изплъзне от тази клопка, без да го усетят! Огледа цялата стая. Единствената възможност бе да опита през прозореца. Дръпна пердетата и плътно закриващите го щори. Намери двата райбера, които го държаха и... той се откряна. В непрогледния мрак не можа да се ориентира за височината, но знаеше, че къщата е едноетажна. Реши да скочи! Това бе единствената възможност за измъкване. Погледна каква е реакцията на момичето, което стоеше безмълвно и сякаш не го забелязваше. Трябваше да бърза, докато не са разкрили намеренията му! Те се смятат за хитри, но той щеше да ги изиграе. Стъпи на перваза и... скочи в тъмнината.

Попадна по чорапи   върху мекия сняг. Мракът бе непрогледен. Не виждаше нищо. С опипване тръгна по стената. Имаше късмет да остане незабелязан, защото осветеният вход се оказа от другата страна на къщата. Там бе и площадката с обувките, но сега нямаше време за тях. Трябваше да бърза, да избяга от този кошмар! На пръсти тръгна по снега. Не усещаше студа. Пресече двора. Стигна външната вратичка и излезе на улицата. От къщата продължаваха да се чуват възторжените пиянски гласове... Някакво съседско куче задавено се разлая. Последваха го и

други кучета от махалата. Въпреки късния час, имаше риск някой да го види в това комично състояние. Еленков се затича с всички сили към дома си. Задъхан стигна къщата на хазяите. Кучето го познаваше, джафна един-два пъти и заскимтя. Влезе в квартирата си и заключи вратата, сякаш е преследван от някого. Едва сега усети, че трепери. Да, трепереше, но не разбра дали от измръзналите крака, от поетия алкохол или от свръхчовешкото напрежение при бягството от неприятната ситуация. Независимо от причината, реакцията му бе само една - хвърли се на леглото и не помръдна.

На сутринта, още в сумрак, докторът се отправи към здравната служба. Не искаше да среща никого от село. Премина бързо покрай фаталната къща и разбра, че гостите са там - обувките стояха на площадката пред вратата. През целия работен ден беше нервен и разсеян. Натрапваха му се картини от пианската компания. Измъчваше го мисълта дали ще има някакъв отклик в селото...

Работното време свърши, но той не си тръгваше. Не знаеше дали слухът за случката вече не е разпространен. Не искаше да среща никого. Срамуваше се от всички, дори от себе си. Как се остави така лесно да попадне в тази клопка?! Надникна и в родилния дом, за да убие още време. Изчакваше отново тъмнината на нощта, за да може да се прибере незабелязано за любопитните хорски очи.

На другия ден, минавайки с двуколка край въпросния дом, забеляза, че той е затворен и пуст. Дора

Митева бе предала на хазяйката му шубата и обувките. Заминали за града и щели да отсъстват дълго време. Лекарят се подсмихна. Значи все пак се срамуват от неосъществения им план за принудителен годеж. Не вярваше да са разгласили своя неуспех. Не срещна никога повече някой от гостите от вечерната компания. Историята с клопката остана неизвестна за селото. Но доктор Еленков не можеше да я забрави. От този ден той стана критичен към поканите за гостуване и не пиеше повече от две чаши алкохол.

ЕДИН ЗИМЕН ДЕН

Неделен януарски ден. Средата на добруджанската зима. Отскоро североизточният вятър показваше своя характер. Поривите му ставаха ту твърде силни, ту намаляваха, но никога не стихваха. Падналият сняг не бе много, но вятърът го носеше, танцуваше с него някаква непозната игра. Мрачни, оловно-сиви облаци обхващаха като калпак целия небосклон. Надвесени ниско над побелялата земя, те сякаш всеки момент щяха да се стоварят отгоре ѝ. В този мразовит ден селото беше като опустяло. По улиците не се виждаше жива душа. Стопаните бяха наскелени и внесли в домовете си повече дърва. Животните и птиците също бяха нахранени и приборани. Наближаваше обяд. Късият ден бе преполовен. Почти във всяка къща на обедната трапеза, наред с обичайните мезета, се намираше и кана с добруджанско вино.

От това зимно ежедневие не правеше изключение и младият участъков лекар, доктор Веселин Еленков. В почивния ден бе поканен от хазяите си. Нанка и Кольо Андонови бяха тихи, сърдечни хора, които, въпреки скромните битови условия, полагаха грижи да направят живота му на село по-поносим. Обядът при тях беше едно

приятно събитие и за двете страни. Започналият радушен разговор ги сближаваше .

Дружеската обстановка бе нарушена от силно тропане на дворната врата. Чу се мъжки глас да вика: "Кольо, Кольо..." С кожух и вдигната яка в стаята влезе дежурният в пощата. Носеше телефонно съобщение за доктора от село Василево. Еленков пое листа и го прочете на глас. В село Средина имало болно дете с висока температура и родителите му очакваха лекарска помощ! За миг доброто настроение в стаята се замени с подчертана сериозност. Чувството на лекарски дълг и отговорност бяха по-силни от всички човешки доволства.

- Хазяйке, тръгвам! Благодаря за обяда и чудесната компания, но...

- В такова време не се излиза от село, докторе! - възпротиви се тя на намерението му да тръгне. - Още не познаваш нашите зими, те са непредсказуеми. Задуха ли севернякът, прибави ли се и снежна виелица - пътуването е невъзможно. Село Средина е далеч, оттатък Василево е...

- Трябва да разбере за какво става въпрос? - отвърна Еленков. - Има много възможности за такова състояние. Нищо, че е в друго село. Когато поех службата, обещах да не допусна здравословен гаф във всичките девет села на участъка. Ще поискам добър кон...

- Ако не беше неделя, все щеше да мине някоя машина до ДЗС във Василево - намеси се хазиянът му, който работеше там.

- Какво да се прави, кой за каквото е учил, бай Кольо! - добави доктор Еленков и се оттегли в стаята си.

Обмисляше времето и дадените съвети. Да, пътуването ще бъде трудно, но в едно от селата му има болно дете, което очаква неговата помощ. Дори не трябва да се бави, защото може да се наложи да вика линейка от града. С тези мисли облече най-топлото, което имаше. На главата нахлузи добруджанска ушанка. Грабна винаги заредената лекарска чанта и излезе. В съседните села ходеше с двуколката на стопанството, която беше нещо като санитарен транспорт. Сега трябваше да поиска шейна!

Още при излизане на улицата усети бурния напор на вихрушката. Върху му бясно се нахвърлиха замръзналите снежинки като малки ледени топчета, които сякаш искаха да го спрат. Полазиха го студени тръпки. Пусна наушниците на шапката, вдигна яката си и тръгна с уверена крачка към оборите на стопанството.

Помоли дежурния да му впрегне двуколката, ако нямат шейна. Бай Янко отначало прие всичко на шега, но след обясненията се замисли.

- Докторе, в такова време до Средина и аз не бих тръгнал, макар да познавам района. Много опасности крие нашата зима - изгубване, измръзване, простуди, но

това ти го знаеш по-добре от мен. И шейна нямаме. Намери друг начин да помогнеш на детето?

- Съжалявам - отговори Еленков, - но не виждам такъв. Засега Средина е единственото село към общината без телефонна връзка. Навярно случаят е сериозен, щом някой е ходил до пощата във Василево.

- Добре, ти си знаеш. Но гледай да не замръкваш! Сигурно си чул, че предната седмица край Василево убиха вълк. Все още се срещат проклетниците, минават при нас от Румъния. Ще ти дам добър кон, ще сложа и малко слама за краката, но нямам нищо по-топло. А, чакай! От сутринта се мъча с този първак, остана половин шишенце, вземи го, ще те сгрыва!

- Благодаря, бай Янко, но нещо съм скаран с ракията. Ще мина и без нея...

Двуколката вече напускате стопанския двор, когато пазачът се провикна след него:

- Докторе-е-е! Внимавай след височината над Василево да не пропуснеш отбивката за Средина! За черния път няма никакви знаци, дано се ориентираш при този сняг!

Това обяснение не беше излишно. Еленков си спомни пътя с дълбока лепкава кал, през който бе минал есента. Навярно падналият сняг е затрупал всичко? Ще гледа да не го пропусне, защото нататък шосето продължава през село Конаре към Каварна.

Конят наистина бе добър. Без да го подканя, крачките му бяха бодри и бързи. До края на гората вятърът бе в гърба му, но след завоя изведнъж задуха отстрани. Засилващата се на моменти фъртуна смразяваше лявата ръка и плешката на доктора. Но и тези трудности не го откъснаха от обхваналото го професионално напрежение. Мисълта му бе насочена другаде. От какво е болно детето? Ами тази температура? Такава могат да причинят много състояния. За какво ли се касаеше тук? Ще може ли да постави точна диагноза? Но преди всичко: не знаеше възрастта му. Дано не е под двестри години! Още като беше стажант, случай^{но} такива деца го затрудняваха. Те не могат да обясняват, а и признаците на отделните заболявания често се смесваха.

Отдаден на мислите си, докторът сякаш не усещаше студа и връхлитания вятър. Неусетно измина петте километра и влезе във Василево. Подкара настойчиво коня по започващата продължителна височина. На най-високата част спря. Огледа се. Навред бе бяла пустош! Догдето стигаше погледът - само сняг, сняг и сиво небе. Кръгзорът не бе много обширен, защото вятърът гонеше на купища падащите снежинки, които пречеха на видимостта.

Тук, на височината, студът се усили. Все по-често се налагаше да разтрива ръцете си и да потропва ритмично с крака. Знаеше, че най-доброто средство против измръзване е движението, затова скочи в снега и

продължи пеша редом до коня, заловил го за юлара. Така по-лесно можеше да забележи и отбивката от пътя. Какво всъщност трябваше да види? На това забравено и от Бога място нямаше нито табела, нито насочваща стрелка. Посоката към търсеното село можеха да подскажат само стъпки или някакво утъпкване. Надяваше се да са останали следи от тези, които са ходили до пощата във Василево! С такива разсъждения младият лекар се движеше бавно, съсредоточено и зорко наблюдаваше лявата страна на пътя. Вървеше, а срещу него бе бесният напор на снежната стихия. Тя го обсипваше с хиляди снежинки, които влизаха във всяка, дори съвсем малка пролука на дрехите. Но той продължаваше, не спираше...

Усети, че пръстите на краката му започват да губят сетивност. Спря коня. Облегна се на двуколката и погледна напред. Едва не извика от радост! Видя отпечатъци от човешки стъпки. Били са дълбоки, за да не бъдат заличени от играта на вятъра и снега. Проследи ги с поглед. Увери се, че се насочват перпендикулярно на пътя. Такъв бе споменът му от единственото идване през есента. Поведо коня в тази посока. Но снегът стана по-дълбок и отново се качи в двуколката. Очакваше постепенен наклон, а в най-ниската част да бъде селото. Непрекъснато подвикваше на коня, защото притъмняваше. Ориентацията му се оказа правилна. След малко в далечината забеляза слабите мигащи светлини на село Средина.

Спря до първата къща и почука. Представи се на учудения стопанин и съобщи името и фамилията на болното дете. Човекът не можеше да повярва, че докторът е дошъл сам и се оглеждаше има ли зад него друг. Видя, че е измръзнал и го покани в дома си. Но Еленков бе нетърпелив да види по-скоро болното. Затова селянинът се облече и тръгна да го води.

Пристигането му предизвика радостно учудване сред многолюдното семейство Маринови, събрано на топло в голяма стая. Болна се оказа деветгодишната дъщеря Минка, която от няколко дни била с болки в гърлото, висока температура, пресипнал глас и отказ от храна и вода. След като съветите на съседките не помогнали, притесненият баща - Петър Маринов, отишъл до Василево, за да телефонира.

Еленков направи рутинния преглед. Касаше се за гнойна ангина. Гърлото и сливиците бяха силно зачервени с наледи. Лимфните възли под долната челюст - увеличени и болезнени. Температурата - 39 градуса. Чертите на лицето изразяваха страх, болка и значително обезводняване. Първата задача на лекаря бе да смъкне температурата, което бързо щеше да подобри състоянието на детето. След адекватна инжекция поиска да му сипят в една купа оцет и студена вода. Топеше в тази смес кърпи, с които обвиваше горещите ръце и крака. Сменяше ги, когато се затопляха или изсъхваха. Под мишниците постави завити парчета лед. Присъстващите наблюдаваха

мълчаливо и напрегнато. След 10-15 минути температурата спадна и детето видимо се ободри, защото се усмихна на всички. Лекарят използва това и го накара да изпие две чаши чай от лайка. През тези години антибиотиците още не бяха внедрени, но той извади от чантата таблетки сулфонамид. Даде указания за приема им и съвети за режима на хранене през следващите дни. Всички се успокоиха. Чуваха се весели подмятания. Развълнуваният домакин припряно забърка по джобовете си.

- Колко ти дължа докторе? Колко ти е платата? - запита той.

- Само лев и двадесет стотинки за ампулата и таблетките, нищо повече. Не се притеснявай! - успокои го лекарят.

- Докторе, жив да бъдеш, сполай ти! Спаси детето ми! - почти просълзена се намеси и майката. - Господ ти е помогнал да дойдеш в това противно време! - и веднага продължи да нарежда на домашните - Спаске, Димке, кума¹ пригответе масата да нагостим човека!

- Благодаря, бульо, но вижте какво е времето! - отклони поканата докторът. - Снегът и виелицата продължават. До часове може да стане капан, а трябва да бъда в село! Възможно е да ме търсят и други.

Бащата, бай Петър, бе категоричен. Ще вземе шейна с два коня и ще върне лекаря... Уговориха се измореният

---

¹ Думата "кума" от добруджанския диалект със значение на иди, върви, сега, веднага, скоро, бързо.

кон да остане в обора на тяхното стопанство, а той, който е скотовъден бригадир, ще го върне, когато времето позволи. Предложението бе разумно и Еленков си позволи да седне на масата.

След малко отвън се чуха звънци и пръхтене на коне. Петър бе пристигнал. Докторът даде последни съвети, погали поуспокоената вече Минка и се сбогува. В шейната имаше голям кожух и одеяло.

- Още веднъж ти благодарим, докторе, добър път! Винаги си желан гост в нашия дом! - бяха последните думи, които Еленков чу зад гърба си, защото Петър бе пришпорил нетърпеливите коне.

Нощта бе обхванала покритото със сняг поле. Вятърът продължаваше своя луд бяг. Студът се бе засилил. Замръзналият вече сняг скърцаше приятно под тежката шейна. Когато излязоха на шосето, вихрушката се оказа точно срещу тях. Конете първи усетиха промяната и забавиха ход. Петър им подвикваше все по-често .

- Докторе, вятърът е силен. Завий се добре, мини зад мен и се сниши, колкото можеш по-ниско! - заръча той.

Еленков, почти легнал в шейната и затоплен от дебелия кожух, се замисли... За една ангина толкова преживявания - напрежение, мръзнене, умора. Оправдано ли беше това пътуване или можеше да откаже? Дори малкият му лекарски опит подсказваше, че е постъпил правилно. Всяко заболяване - било то леко, сериозно или

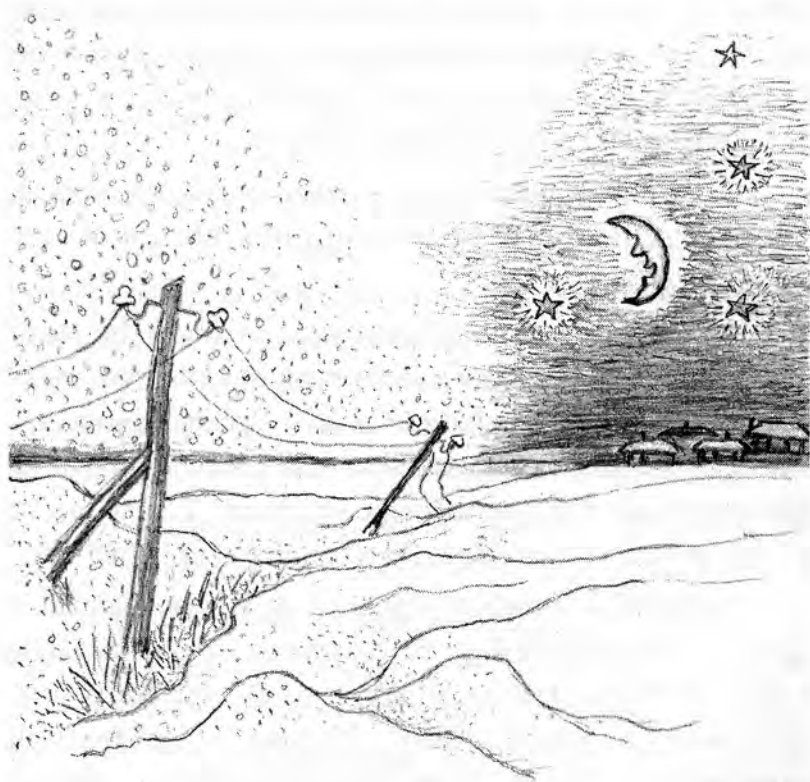
тежко, изисква навременно и точно лечение. За населението в този район той бе човекът, който можеше да го осигури. Нямахме друг обучен кадър, на когото може да разчита. Пред очите му отново се разкри настъпилата промяна. Видя усмивката по лицето на болното момиче и се почувства щастлив! Дори само за тази усмивка, за доверието и благодарността, които му оказват хората, си струва да бъдеш лекар, да носиш несгодите на тази благородна професия. Признателните нотки в гласовете на близките на момичето звучаха още в ушите му и той определено беше доволен, много доволен.

Неусетно пристигнаха до квартирата на лекаря. Общите преживявания ги сближиха и се разделиха като приятели.

- Петре, благодаря за изпращането! Моля те, мини през нашите обори и кажи на дежурния да не се тревожи за коня. И още нещо, много важно - добави Еленков - обязательно след две седмици искам да доведеш Минка за контролен преглед и изследване на урина. Тогава ще ти обясня защо е наложително! Всичко хубаво, на добър път!

Хазяите го чакаха притеснени от неизвестността и лошото време. Обсипваха го с въпроси, много въпроси, най-вече за пътуването и времето. В топлата кухня, почерпени с греяна ракия, лекарят се отпусна и разказваше с охота. Този зимен, житейски епизод, издигна още повече авторитета му сред тях.

Не след дълго доктор Еленков потъна в затопленото от електрическо одеяло легло и чак тогава усети умората. Но не можеше да заспи. Продължаваше да мисли за живота... Колко различен бе той при градски и при селски условия! А навсякъде имаше добри, много добри хора, които се нуждаеха от еднакви грижи и лечение.

ФУТБОЛЕН МАЧ

Младият доктор Веселин Еленков, назначен отскоро в село Преселенци, за кратко време намери общ език с млади и стари. От дете обичаше спорта и затова, когато футболистите имаха мач, той почти не отсъстваше от игрището, наричано с гръмкото име - "стадион". Това беше обикновена поляна със заковани две врати, нищо повече. Отвреме навреме някой от играчите или от феновете го очертаваше с негасена вар. И точно на това примитивно игрище, без съблекални, вода и седалки, понякога се изживяваха големи емоции. То бе като отдушник на бушуващите спортни младежки страсти.

В утрото на прекрасния майски ден лекарят се запъти към здравната служба. До колониалния магазин видя облегналия се на вратата магазинер Петко Шопов. Бе младеж с невисок ръст, но играеше с пъргавина и притежаваше добри технически умения като централен нападател и капитан на футболния отбор. Петко знаеше, че докторът се вълнува от играта и го заговори:

- Докторе, утре ще играем важен мач в село Пчеларово. Ела с нас!

- Не знам каква работа ще ми се отвори. С какво ще пътувате?

- Ще гледам да убедя стопанството да ни дадат камиона! - отвърна младежът. - Не отидем ли, знаеш - служебна загуба с три на нула. Ела да видиш играта ни и на чужд терен! Ако уредя транспорта, ще ти се обадя допълнително.

Лекарят продължи към здравната служба. Вървеше и мислеше за футболната игра... Не беше чужд на този момчешки магнетизъм. Като дете и той бе ритал парцалена топка. Усмихна се, припомняйки си за игрите в пресъхналото пясъчно корито на Марица, ударените пръсти и натъртените места по цялото тяло. По-късно топката се замени с истинска, чийто плондер се налагаше да лепи многократно.

При вида на чакащите пред амбулаторията хора и каруци, футболната тема веднага бе забравена. Явно бе, че денят се очертаваше да е напрегнат.

Обедният час отдавна бе преминал. Чакалнята се изпразни. Доктор Еленков отвори прозореца на кабинета и ободрен задиша свежия въздух. На вратата се почука и енергично влезе Петко, капитанът на отбора.

- Докторе, транспортът е уреден. Стопанството ни дават камиона. Хайде, навий се да дойдеш с нас! - упорито го убеждаваше младежът.

- Идва ми се, но..., ако бъда потърсен за нещо? Знаеш, че районът е голям. Случвало се е и в неделен ден да има

спешни случаи. Ами родилният дом? Трябва да разбера дали там очакват нещо?

- Не ти се бъркам, докторе. Провери и ако можеш ела! Мачът е решаващ - победа или изпадане! Присъствието ти ще има и психологичен ефект върху момчетата. Друго е да знаят, че имат и медицински надзор на терена.

- Добре, ще гледам да съчетая нещата. Може да оставя акушерката като дежурна. В колко часа се тръгва?

- Уговорено е 14 часа да се съберем, а мачът е насрочен за 15 часа, ще стигнем навреме - засмя се Петко и доволен излезе от кабинета.

Натовареното лекарско ежедневие привърши едва надвечер. Преди да тръгне за квартирата си, Еленков си припомни за мача и прегледа чантата. Зареди я с пошироки бинтове, обезболяващ спрей и различни размери лепенки. На такова състезание какво ли не се случва?

Неделният ден бе слънчев и топъл. Липсваше дори обичайният добруджански вятър. На площада край спрелия "ЗИЛ" цареше оживление. Наред с играчите имаше и доста изпращачи. Всички пожелаваха успех. Лекарят се присъедини към спортистите и шумно заговориха.

Проверката установи пълно присъствие и шофьорът Върбан натисна газта. Ентусиазирано "Ура" се изтръгна от гърлата на изпращачите, последвано от дълго повтарящо се "Победа! Победа!". Този възглас бе подет и от играчите

и се разнесе над селото. Насядалите на припек край пътя възрастни хора ги гледаха учудено. Разбрали, че това са футболисти, клатеха глави с думите: "Момчешка им работа...". Камionenът се понесе през безкрайните изкласили житни нивя. Емоционалното изпращане и дивният добруджанския пейзаж въздействаха на всички и те спонтанно запяха.

Игрището в село Пчеларово не беше по-различно - поляна с поставени две врати. Мачът започна с неизбежните за такива състезания викове, хули и цветисти псувни. Публиката обграждаше игрището като кордон, поради липса на пейки и столове. Край хората сновяха продавачи на семки. Те носеха своите кошници с книжни фунийки слънчогледово семе и се провикваха: "Пчеларово е първенец. Победа!" Домакините стояха по-добре на терена. Подаванията им бяха по-точни, имаха предимство и в борбата за първа топка. Въпреки това, полувремето завърши при нулево равенство. За лекаря имаше съвсем малко работа, няколко обезболяващи пръскания и превръзка на ударен глезен.

Втората част футболистите и от двата отбора започнаха с удвоени амбиции. Колкото по-малко време оставаше до края, толкова играта ставаше по-ожесточена и груба. Трите точки от победата бяха еднакво необходими и на двата отбора. На Пчеларово - за да влезе в челната тройка, а на Преселенци - последен шанс да се спаси от изпадане от групата. До края оставаха 7-8 минути, когато

след една самостоятелна акция Петко бе най-бърз и отбеляза красив гол. Реакцията на домакините бе характерна за всички губещи. Публиката освиркваше, крещеше, хвърляше предмети в игрището. Сблъсъците ставаха все по-остри и жестоки. Често се налагаше и двете страни да търсят медицинска помощ за контузени играчи. Футболистите на Преселенци удържаха напора на противника и мачът завърши с победа за тях, макар и само с един гол.

Събрани в центъра на игрището, състезателите ликуваха и се поздравяваха. Но... това бе за кратко, много кратко. Огорчените и разярени домакини се нахвърлиха върху тях. Започна истински бой с ръце и крака по всички възможни техники и импровизирани бойни изкуства. Отвсякъде полетяха хвърлени предмети и камъни, отначало дребни, а после и по-едри. Докторът прецени обстановката и тръгна към пътя, където бе единственото спасение - камионът. Шофьорът Върбан гледаше боя от височината на кабината и силно извика:

- Бързо, всички идвайте тук! Атанасе, Петко, Василе, тичайте!

Играчите се затичаха, преследвани от гневните запаянковци и запратените от тях предмети. Последни от гостите на терена останаха само братята Васил и Димитър Чобанови. Като най-агресивни, те спираха, вземаха от земята хвърлените камъни и обратно ги мятаха към своите нападатели. Еленков подаваше ръка на поредния качващ се

Имаше също контузии и натъртвания, които изваждаха от отбора няколко играчи за следващата среща. Спечелените точки бяха много ценни, но сега никой не мислеше за тях. Дори вечните шегобийци упорито мълчаха. Общото желание бе по-скоро да се приберат по домовете и да забравят преживения кошмар!

Пристигнаха на селския площад. Тук докторът пак се намеси:

- Карай до здравната служба! Ще обработя раната на Дяко, а и останалите има какво да получат.

След 10-15 минути кървящата рана бе зашита, а на другите лекарят раздаде обезболяващи и успокоителни таблетки. Повечето от момчетата стъпваха за първи път в селската амбулатория и разглеждаха окачените табла с интерес. В очите им се четеше доволство и голяма благодарност. Изразител на всички стана Петко:

- Благодарим ти много за помощта, докторе! За добро беше твоето идване. Трябва да те вземаме и при други наши състезания!

Ако за месеците, откакто работеше тук, доктор Еленков бе успял да спечели уважението на болните и на родителите на лекуваните деца, след този футболен мач той завладя и сърцата на младежите от село.

24 МАЙ

Сезонът, през който Добруджа е най-красива, е пролетта. Тогава в нейния ландшафт преобладават всички нюанси на зеления цвят, получен от необятните житни масиви, от тъмните гористи пояси и от нежните бледозелени стръкове на обширните пасища. Сред това зелено море на добруджанската шир като вземем бродерия се вплитат в причудливи форми и други краски: червени - от полските макове, жълти - от разцъфналата рапица и сини - от нежните цветчета на метличината. Този естествен, необикновено красив килим от смесващи се багри, огрян от слънчевите лъчи, представлява неповторима прелестна картина! Тя вдъхва бодрост, жизнерадост и неподозирани сили у всеки, който може да забележи това природно изящество.

В ранното утро на този прекрасен майски ден доктор Еленков се връщаше с мотопеда си от съседно село след поредна лекарска намеса. Беше романтик по душа и невероятната природна красота го възхити. С нескрита радост той гледаше това природно съвършенство! Искаше да го запечата в паметта си завинаги... След утринния си успех бе в отлично настроение и си тананикаше любима мелодия. Изведнъж се сети. Днес бе Денят на братята просветители Кирил и Методий и засвири с уста познатия

рефрен: "Върви, народе възродени!"... Спонтанно пред очите му изплуваха редица картини от минали чествания и манифестации. Оживяха ученически и студентски редици, музики, знамена, цветя и много веселие. Колко очакван и радостен е бил винаги този ден! А колко далеч остана той във времето и разстоянието! Спомените се редяха един след друг, но той съзнателно ги пропъждаше, защото сега му навяваха само тъга. За да се измъкне от тях, форсира двигателя, увеличи скоростта и литна из добруджанския простор...

Днес беше двоен празник. В неговото село се провеждаше и традиционният сбор. Отдавна хазяите му говореха за него. Това понятие му бе непознато и с интерес очакваше да го види. По традиция на този ден всяко семейство посрещаше гости - роднини, близки, приятели, познати. Подготовката бе изключително голяма. Колеха се агнета и птици, приготвяха се вкусни гозби, изваждаха се най-добрите вина и мезета. Гостите трябваше да останат доволни, а домакините демонстрираха благосъстояние.

С такива мисли докторът влезе в село. Улиците в този ранен час бяха пусти. Чакалнята на здравната служба - празна. Сега хроничните оплаквания са забравени от редовните му пациенти... Попълни съдържанието на лекарската чанта и се отправи към квартирата си. Минавайки през мегдана, забеляза ято едри патки, които настръвено скубеха младата трева. Подплашени от

минаващо куче, те тревожно закрепяха, разпериха криле и като по команда се издигнаха над земята, запазвайки своята компактност. Еленков се загледа в тази невиджана от него картина и му хрумна комичната мисъл: "Ето и в село има манифестация. Група патки минават с радостно грачене пред трибуната." В шегата той намираще изход от всяка ситуация.

В дома на хазяите цареше трескаво оживление. Очакваха се повече гости. На двора, под асмата, се нареждаха маси и столове. От кухнята се носеше възбуждащ апетита мирис на кулинарни вкусотиини. Всеки от домочадието помагаше с нещо - чистеше, подреждаше, украсяваше.

Към обяд гостите започнаха да пристигат. Първо бе семейството на сестрата на хазияката - Желка, от съседното село Василево. Нейният съпруг - Здравков, по професия бе агроном. Родом от карловските села, следвал в Пловдив, а по разпределение попаднал в Добруджа. Оженил се в съседното село и създал семейство. Енергичният младеж се приспособил към местните условия и сега заемаше длъжността директор на МТС (Машинно-тракторна станция - б. а.). Като земляци с доктора, двамата бързо намериха общ език и започнаха приятен разговор. Дойдоха и други гости. Започнаха да се опознават. В един момент разговорът стана общ. С вкусни ястия и чудесно вино компанията бе много приятна. Тези часове на общуване и почерпка укрепваха старите връзки,

създаваха нови приятелства. Младият лекар се убеди, че необходимостта от социална среда, от душевна близост, е характерна черта за местното население.

След пребогатия обяд гостите посетиха същинската част на сбора. В края на селото, по поляните и сред млада акациева гора, се намираше най-атраktivният участък. Десетки търговци бяха разположили своите сергии, като предлагаха различни артикули за домакинство, за стопанска дейност и развлечение. Разбира се най-пъстри бяха тези с всевъзможни играчки за малки и големи деца. Огромно множество ограждаше тези обекти. Жители и гости на селото разглеждаха, избираха, купуваха и се забавляваха. Местността се огласяше от пронизителните звуци на различни свирки, пищялки и хармоники. Оживено бе и около павилионите, предлагащи бонбони, захарни петлета, къделки шекер памук, вафли и други лакомства, липсващи в селския магазин. Доста младежи бяха наобиколили игрището, където се играеше приятелски футболен мач.

Най-многолюдната част от сборуващите бе струпана в района на заведението "Горски кът". На поляната около ресторанта, на сянка, бяха наредени допълнителни маси. Привлечени от миризмата на изнесената на открито скара и предлаганата в горещия следобед студена бира, гостите продължаваха непринудените си разговори, запознанствата. По лицата на всички се четеше доволство, радост, веселие - неща, така необходими и очаквани от

тях. В бита им нямаше друго развлечение. Телевизията и касетофоните бяха непознати. Радиоапаратите едва си пробиваха път, а и цените им не бяха по джоба на всеки. Затова сборовете представляваха отдушник за млади и възрастни, едно очаквано и масово посещавано развлечение. За него се говореше в продължение на цяла година.

Сборът беше новост за доктор Еленков и той наблюдаваше всичко, ставащо пред очите му, с огромен интерес. Гостите на хазяите го водеха със себе си. Спираха пред всяка сергия, наблюдаваха, коментираха. Запознаха го с техни познати и роднини от други села. Не прескочиха и изкушаващата миризма на вкусната скара. Досега лекарят бе виждал хората само като пациенти и упорити труженици на тежкия селскостопански труд. Но тук, на сбора, можа да опознае и надникне в истинската душевност на добруджанеца.

С преваляне на деня гостите постепенно започнаха да се прибират. Потокът от каруци се насочи в обратна на селото посока. Еленков, за когото денят беше различен и интересен, бе намерен дори тук и извикан за болен. Такава е съдбата на селския лекар - и при най-приятно занимание трябва да е на разположение, да следва своя лекарски дълг! Той знаеше това и лекарската чанта бе винаги с него. Сбогува се с всички и пряко през гората се насочи към дадения адрес. На много места го спираха и канеха на празничните маси. Но той имаше извинение -

болният е с предимство! Намери посочения дом. Този път се касаеше за банална битова травма и се справи бързо.

Слънцето клонеше към залез, когато тръгна към дома си. По пътя го настигна магарешка количка с възрастни мъж и жена - закъснели гости от село Малина. Попитаха за къщата на дядо Христо Колев. Тя беше на шосето, съвсем близо. Лекарят ги заведе и се ръкува с домакина. Честитиха си празника. И тук получи покана за почерпка, но с благодарност отказа. В малкия двор вече имаше две каруци с гости, затова каручката оставиха до вратата, а магарето завързаха за електрическия стълб на самото шосе пред къщата. Доктор Еленков неволно запомни тези действия, дори донесеното сено на животното, без да знае, че това ще се окаже впоследствие в центъра на важно събитие.

В квартирата, хазяите му продължаваха да правят компания на поредно гостуващо семейство. Той се прибра в стаята си, доста изморен от натрупаните нови впечатления и бързо заспа... На разсъмване се събуди от силно и напористо чукане по прозореца.

- Докторе, докторе! Буден ли си? - викаше разтревожен глас.

Еленков скочи и бързо излезе навън. Висок, твърде слаб мъж, когото не познаваше, нервно започна да обяснява:

- Бързо, докторе! На дядо Христо Колев му прилоша като видя магарето...

- Какво магаре? Какво е станало? Обясни по-спокойно!

- Ами магарето на братовчед му от Малина снощи е било нападнато и разкъсано от вълци!

Еленков се стъписа от изненада! Не може да бъде! Какво говори този човек? Какви вълци по това време? Да не е пиян? Отново заразпитва за подробности. Слушаше и не вярваше на ушите си. Грабна чантата и забърза към познатата му къща. Пред нея имаше вече голяма група любопитни съседи. Първата му грижа бе болният. Ориентира се веднага - хипертонична криза след силна емоция... Наред с необходимата медикация, успокояваше както пострадалия, така и околните. Едва тогава излезе и се запозна със случилото се.

Магарето на гостите, вързано за стълба пред къщата, което той лично бе видял, през нощта било нападнато и разкъсано. Предполагаше се, че е бил вълк единак, защото освен раздраното гърло, от разпорения корем липсваха само част от вътрешностите, зверски изскубнати. Наоколо - кръв и части от черва. Гледката бе неприятна, дори ужасяваща... Учудващото в това събитие бе, че се случва точно сега. През зимата по тези места набезите на вълците не бяха рядкост. Те преминаваха румънската граница и по горите достигаха до селата, за да търсят храна. Но сега, през месец май?! Изумително! Изненадата

бе още по-голяма, като се има предвид значителното движение на гости през този ден и небивалата глъчка, разнасяща се от множеството на сбора. Всички, наблюдаващи трупа на магарето, цъкаха с език, чудейки се на случилото се! Това бе един печален и сензационен момент от сбора, който остана в историята на селото.

През следващите няколко дни ловната дружина се организира. Направиха разпределение и назначиха дневни и нощни дежурства. Обиколиха всички гори и полезащитни пояси в района, но вълкът не бе открит. Събитието се задържа като едно шумно произшествие и дълго се коментира дори в съседните села.

Този първи 24 май в Добруджа остана в съзнанието на младия лекар с незабравимия природен пейзаж, с пъстрия сбор и невероятната случка с магарето.

ТРАГИЧНА ОБИЧ

Запознах се случайно. Той, младият лекар от село Преселенци, и тя, красивата аптекарка в околийския център. Доктор Веселин Еленков бе израснал във вътрешността на страната, но още от първите дни добруджанският пейзаж го омая. С възторг наблюдаваше безкрайната шир на нивите и просторът пълнеше душата му с обич. Да, обикна Добруджа, както природата, така и хората, които все повече опознаваше.

Служебните му интереси често го водеха в градската аптека, наричана "аптека-майка", снабдяваща с лекарства селските аптечни пунктове. При една такава визита той забеляза две млади момичета, нови аптекарки. Направи му впечатление не толкова тяхното присъствие, колкото моментната им реакция, побутването и тихият шепот:

- Виж го идва! Чаровен е, нали? Хайде, ти говори с него!

Вежливият доктор задаваше въпроси за новополучени лекарства, но погледът му се задържа върху нея - Рилка Велинова. Завършила образованието си в София, тя отскоро бе в аптеката. Първото нещо, което впечатли лекаря, бе подчертаният контраст между млечнобялото лице и тъмночерната ѝ коса с оригинална прическа. Правилният нос и дългите мигли подчертаваха

допълнително красотата ѝ. След като размениха няколко реплики, Еленков благодари учтиво и тъкмо се канеше да изрече "Довиждане" остана смяян на мястото си. Отсреща видя една очарователна усмивка, която го стъписа. Полуотворените розови устни разкриваха малка пролука пред бели зъби, а заедно със загадъчните трипчинки лицето бе олицетворение на истинско съвършенство. А очите! Две топли черни очи го гледаха сърдечно и пронизващо. Техният блясък загатваше за бога ^{7а}душевност и благородство. Гледаше и не можеше да повярва! Това действителност ли бе или портрет на класическа красота?! Нима е възможно! Тук, в тази дълбока провинция, да има такава хубост?! Беше замаян! Не успя да изрече дори дума от обичайните за случая комплименти. От това мигновено смущение го извади един приятен нежен глас:

- Довиждане, докторе. Идвайте пак! Винаги има какво ново да Ви покажем...

Едва на улицата Еленков се освободи от обхваналия го унес. Усмихна се и почувства някакъв смътен, но настойчив интерес към красивата аптекарка.

Така чрез вечния младежки магнетизъм, започна тяхната дружба. Все по-често докторът правеше телефонни справки с аптеката. Харесваше му да слуша гласа ѝ. Мекият и приятен тембър го омайваше! Увеличиха се и поводите за пътуване до града, разбира се, винаги с отбиване в аптеката. Понякога я чакаше след

работа и я изпращаше до дома. Срещите и разходките им доставяха невероятна радост. Намериха доста общи интереси и водеха дълги разговори. Рилка беше добруджанка, от близкото село Йовково. Баща ѝ - с родови корени, преплитащи се с тези на писателя Йордан Йовков. Майката - починала още при раждането. Отгледала я мащехата, за която избягваше да говори. В по-голямата част от детството си бе живяла при лелите си в далечен южен град. Очертаваше се дружба между две самотни души (неговите близки също останаха далече), която постепенно и за двамата преминаваше в сърдечно приятелство.

Еленков бързо се научи сам да впряга коня в служебната двуколка, която беше нещо като санитарен транспорт на здравната служба. С нея, дори вечер, изминаваше десетината километра, за да чуе приятния ѝ смях. Завити в голям и топъл кожух разходките им продължиха до късна есен. Разговорите им ги увеличаха. Позволяваха им да се опознаят, да вникнат в душите си. При тези чести пътувания старият, почти сляп кон, изучи пътя до подробности. Вървеше по него, без дори да го насочват. Само веднъж животното сгрещи...

В тези години единственото развлечение за младежите по селата бяха прожекциите на т. нар. "подвижно кино". То предлагаше всяка седмица обикновено стари филми. Само в Института по пшеницата и слънчогледа край Генерал Тошево понякога

в неделя вечер се провеждаха танцови забави. Там работеше голяма група младежи, които наемаха музикален състав от Толбухин. Дватама млади търсеха възможности за развлечение и решиха да посетят веселието. Естествено техен транспорт пак бе двуколката.

Тази вечер лекарят научи за още едно увлечение на Рилка - танците. Тя харесваше и познаваше по-добре от него съвременната танцова музика и обичаше да играе. В танцуването ѝ се чувстваше известна ненаситност. Играеше с финес и увлечение до умора и премала. Ритъмът на музиката можеше да се усети чрез всяка част от тялото ѝ, а очите ѝ ставаха още по-красиви и привлекателни...

Настроението им бе превъзходно! На връщане в хладната нощ кожухът се оказа необходим. Прегърнати и завити в него не усещаха студа. Бяха безкрайно щастливи! Последваха взаимни признания и много сърдечни целувки... Радостта им бе безгранична! Минути, мечтани от всички млади...

След като я изпрати, в главата на доктора се зародиха планове за промяна в живота му, за щастливи бързи дни. Отдаден на такива мисли, той неусетно заспа. Конят, почувствал свободата си, тръгна сам по познатия път...

Сутринта бе тиха и топла. Още отрано слънцето грееше като лятно. Няколко лъча играеха по лицето на спящия лекар. Той отвори очи, огледа се, но не разбра

къде се намира. Конят пасеше спокойно в нива с люцерна. За Еленков мястото бе непознато. Трябваше му доста време, за да се ориентира. Бе някъде между Института и село Малина. Разбра какво се бе случило. При излизане от Генерал Тошево, вместо по пътя за Преселенци животното бе тръгнало по съседния, отвеждащ към Института. За себе си то беше право, защото след забавата се прибраха точно по този път. Разбра, че тази вечер е спал на полето... Затова сънят му е бил толкова дълбок и спокоен, без да му чукат, без да го викат за болен. Припомни си танците с Рилка, протегна се блажено, но... като видя часовника си, изтръпна! Беше 9, а от 8 часа трябваше да бъде в амбулаторията. Как ще се оправдава? Ами ако са го търсили през нощта? Чувството му за дълг бе така силно развито, че не можеше да си прости дори едно закъснение. Подвикна на коня и почти в бяг двуколката се понесе към село.

Пред здравната служба имаше много чакащи. Не бе нужно да дава обяснения и никой не го запита. Хората вече го познаваха. Ако лекарят се забави някога - значи е бил при болен из района. Сега щеше да помогне на всички...

Без кафе, без закуска, но с весело настроение и много хъс започна работният ден на младия доктор. Слушалка, чукче, апарат за кръвно налягане, спринцовка и рецепти се редуваха в ръцете му. До ранния следобед амбулаторията се изпразни. Беше бодър, не чувстваше

умора. Миговете от забавата бяха все още пред очите му... Стройната, нежна фигура на Рилка, грациозните ѝ движения по дансинга, щастливата ѝ усмивка... Еленков въздъхна дълбоко и звънна в аптеката. Разказа за нощната случка и дълго слуша скъпия му обаятелен смях.

Настъпи зимата. Падна първият сняг. Но и той не бе препятствие за стремежа им да са заедно. Продължаваше да я посещава. Край запалената печка в квартирата ѝ те обменяха местни новини, коментираха и продължаваха да се опознават. И двамата харесваха сонетите на Шекспир, които се редуваха да четат на глас. Намираха все повече сходство помежду си, затова им беше приятно да са заедно.

В края на годината трябваше да се изготви годишен баланс на аптечния пункт. Задача, непозната и трудна за доктора. Рилка сама му предложи своя опит. В неделния ден пристигна на село с автобус. Бяха доволни, че по-дълго ще са заедно, но се мобилизираха за сериозна работа. Младата аптекарка с лекота оформи отчета на пункта. Следобед той ѝ показа квартирата и библиотеката си с новозакупени книги, които коментираха.

Хазяйката му настойчиво ги покани да хапнат. Любопитна като всички жени тя разпитваше момичето за роднини и близки. Разговорът бе приятен и не усетиха, кога краткият зимен ден премина. Автобусът за връщане бе изпуснат. Отново двуколката разреши проблема. Тръгнаха почти в мрак, завити в одеяло. Стушени един до

друг не чувстваха студа. Гледаха заснеженото добруджанско поле, огряно от пълната луна, а ярките звезди им сочеха пътя. Двамата млади грееха от неизмеримо щастие и любов! Това пътуване за тях беше като вълшебна зимна приказка, която искаха да не свършва...

По-късно хазайката често му подхвърляше: "Докторе, къде намери тази хубост? Обиколила съм цяла Добруджа, но такова красиво и умно момиче не срещнах! Намирам, че сте си лика прилика.". Тя искаше да чуе нещо по-конкретно за дружбата им, но той не каза нищо повече.

След Нова година доктор Еленков си купи мотопед "Симсон". Необходим му бе за посещения в съставните села на участъка. Сега можеше само за минути да бъде и в града при нея. Тя също искаше да го вижда по-често! Докторът силно я впечатли със своята интелигентност, с любовта си към професията, със състраданието и човешкото си отношение към болните. Винаги го очакваше с радост и нетърпение. Бързаше да научи за новите му пациенти, за резултатите от лечението. Все повече се привързваше към човека, който сякаш бе изпратен в Добруджа специално за нея. Много бяха допирните точки в характерите, разбиранията, възпитанието и професионалните им интереси. Рилка разбра, че е влюбена.

Една вечер не можеха да се разделят. Еленков предложи да отидат в неговото село. Тя прие с нескрита

радост. Въпреки че моторът бе предназначен за един човек, поставиха възглавница върху багажника и мястото за нея се оформи. Пътуването бе нормално до голямата стръмнина над село Люляково. Тук двигателят не издържа на двойния товар и изгасна. Всички опити да го запалят останаха безуспешни. В късния зимен час нямаше движение. Помощ отникъде! Бутането нагоре бе невъзможно. Студът и вятърът се усилиха и решиха да се върнат, като тикаха "лошото магаре". Усилието не бе голямо, но Рилка се заморяваше и дишаше тежко. Тя, разбира се, не признаваше, но дори в приятния ѝ смях лекарското ухо долови нещо нередно. След като двигателят се охлади, заработи отново. По равния път бързо стигнаха до града. В нейната стая запалиха печката и се стоплиха. Но лицето и устните ѝ оставаха бледи. Еленков я предположи към откровен разговор. Искаше да разбере откога се изморява, имала ли е други оплаквания? Разпитваше я от какво е боледувала като дете? Видимо темата не беше по вкуса ѝ, тъй като отговаряше само с "не знам" и "не помня". Но той беше търпелив. Обясняваше ѝ колко важна за лекаря е тази информация.

- А ти искаш ли да бъда слаб лекар, да не мога да лекувам и всички да ми се смеят? Ако е така, значи не ме обичаш, не държиш на нашето приятелство? - предизвика я в един момент от разговора Веселин.

Отговорът ѝ не закъсня, сърдечен, правдив и точен:

- Обичам те! Знаеш, че е така. Добре. Ще ти кажа това, което знам, щом смяташ, че е толкова важно - почти на един дъх изрече Рилка и започна лудо да го целува.

Стушила се в обятията му, тя заговори бавно като с двете си ръце тревожно стискаше неговата. Говореше смутено, но искрено... Така докторът научи повече за нейното здравословно състояние.

Още от малка е имала шум на сърцето. Освобождавана е от часове по физическо възпитание. Понякога се е задъхвала, но това били "дребни неща". Веднъж лежала във Втора градска болница в София, където работел неин братовчед. Съвсем наскоро той се обадил с настояване да постъпи за извършване на нови изследвания. Отказала категорично дори на баща си...

Еленков слушаше и мислеше напрегнато. Какво да направи, за да я убеди да постъпи в тази болница, чиито изследвания ще са точни и меродавни? Диагнозата трябваше да се изясни! Щом е диспансеризирана, определено се касаеше за хронично страдание. За целта докторът използва една нейна реплика: "Не искам да отида, защото сега съм намерила щастието си и не трябва да го губя". Той размисли върху този израз и бързо взе решение.

- Да, права си. Но кое е това твое щастие, с което не искаш да се разделиш? Кажу ми, може да намерим изход?

- Ти си моето щастие, моята радост! Знаеш го, нали?
- и с обляно от сълзи лице отново се хвърли на врата му.

- Добре, а искаш ли твоето щастие да дойде с теб? - попита той.

- Сериозно?! Ще дойдеш ли в София? - очите ѝ светнаха от радост и отново го обсипа с целувки.

Сякаш най-трудният момент бе преодолян. Еленков беше готов на всичко, за да помогне като човек, лекар и най-вече като влюбен. Бе работил 10 месеца и вече имаше право на годишна почивка. Вярно, обеща на родителите си през първата отпуска да бъде при тях, но при тези обстоятелства за миг реши да я посвети на Рилка. Започна да действа енергично. Получи разрешение от началника си, намери и профсъюзна карта за станция в Баня. Така ще да бъде близо и ще се виждат в определените дни. Тя посрещна с ликуване готовността му да я придружи и да посвети отпуската си на нея.

На гарата бе дошъл и баща ѝ. Сериозен мъж на средна възраст. Благодарни на доктора, че е успял да я склони, нещо, за което и той бил безсилен. Пожела успех и замина, без да дочака тръгването на влака.

По време на дългото пътуване двамата влюбени имаха възможност спокойно да побъбрат. Обсъждаха много неща, едни планираха, други обещаваха да изпълнят. Склонила глава на гърдите му, Рилка чувстваше неговата силна ръка на раменете си и бе изпълнена от щастливо спокойствие и нега.

Както очакваха, братовчедът уреди приемането ѝ, а Еленков се настани в Баня. Контактите се осъществяваха

само по време на приетите от болницата свиждания. С трепетна нежност той очакваше тези часове, за да я види, да са заедно. Тревожеше се, защото виждаше Рилка променена. От ден на ден тя ставаше все по-мрачна и потисната. Дори носените от него цветя, книги, списания и лакомства не успяваха да върнат чаровната ѝ усмивка. Дните се нижеха в напрегнато очакване...

При всяко питане за изследванията получаваше шаблонния отговор "още малко". Смяната му изтичаше, а резултатите се бавеха. Тогава реши да се заинтересува като лекар. Срещна се с лекуващия и като на колега му бе казана твърде обезпокоителна диагноза: *"Вродена митрална стеноза с начална дихателна недостатъчност"*. За тези години това състояние беше съдбоносно с всички произтичащи от него последици. Тях докторът познаваше много добре - стеснението на лявата сърдечна клапа можеше да доведе до сериозни усложнения.

Вестта се стовари като гръм отгоре му! Вървеше по софийските улици като замаян, без цел и посока. Не забелязваше нищо около себе си - хора, коли, трамваи, нито февруарския студ, нито падащия ситен сняг. Обхваналият го стрес бе толкова силен, че не можеше дори да мисли. Главата му този път изневери. Каква неочаквана изненада му поднасяше съдбата! Усети, че фаталността се промъква между тях. Точно на него - на лекаря! Това бе жесток удар. Необходими му бяха много сили, за да издържи неизбежното напрежение! Замисли

се... Сега си обясни защо бе промяната у нея, защо я виждаше обезверена и тъжна. Навярно бе научила нещо? Да, Рилка е умна, дори по загрижените лица на лекарите или само по разменените им тревожни погледи вероятно е подразбрала истината? Сигурно ще я задържат повече. Трябваше пак да я убеждава в необходимостта да приключат всички изследвания и то така, че да не възникнат никакви съмнения. Ще са му нужни много сили, за да се владее.

Последното свиждане премина напрегнато. В голямата болнична стая с шест легла имаше доста посетители. С изразителните си очи тя следеше неговите. Сякаш в тях търсеше истинския отговор... Този път сълзите бяха повече от усмивките, но Еленков издържа. Уговориха се, когато я изпишат, да му телефонира, за да я посрещне на гарата. Да, на тяхната гара, на тяхното място за срещи. Видя, че очите ѝ се пълнеха, прегърна я и с колкото можеше по-бодър глас каза:

- Кураж, мила! Ще изтърпим и тези няколко дни! Пак ще бъдем заедно в двуколката, завити в кожуха. Пак ще се радваме на звездите! Ще забравим болничния кошмар! - опита се да я успокои Еленков, а после, обзет от безсилие и нарастваща паника, тактично се извърна, за да не види мъката в очите му.

Сбогуването бе ускорено по настояване на персонала: "Гостите да напуснат стаята, поради приемане на тежко болна!". Имаха време само за кратка прегръдка и

целувка. Еленков устоя дотук. После в коридора изведнъж рухна... Тихи, безмълвни сълзи се стичаха от очите му, които не бе в състояние да спре. Бе смазан! Напълно безсилен! Но продължаваше да мисли напрегнато. Какво да направи? Виждаше две възможности. Да остане в София, за да чака изписването или да се върне в село? Прецени, че при наличие на софийски светила в медицината, не може да направи нищо повече и избра да отиде там, където го чакат много болни. Решението взе извънредно трудно и след много колебания! Това беше жесток сблъсък с непреодолимата действителност, който съдбата му поднасяше! До окончателната епикриза трябваше да запази пълно мълчание, а после двамата ще решават.

Останала сама, Рилка дълго плака в леглото си. Изгуби и последната светлинка, която имаше. След нерадостното ѝ детство, Веселин се превърна в единствената ѝ надежда в живота. Със своята доброта, загриженост и нежност той бе влязъл в сърцето и душата ѝ. Обичаше го повече от всичко на света! Не, не му се сърдеше, че заминава! Отпуската му свърши, а там много хора го чакат да ги лекува и теши. За тях той е единствената надежда и упование. Силна въздишка се изтръгна от гърдите ѝ: "Ох, кога ще бъде пак при него? Само той ме разбира и обича!".

Доктор Еленков започна ежедневието си с голяма болка в сърцето. Чувстваше се обезверен и жестоко

страдаше! В обилните мартенски дъждове тичаше от село на село. Газеше лепкавата добруджанска кал, правеше имунизации, лекуваше болни, успокояваше близки, но... мислите му бяха далеч - в една болнична стая, откъдето с обич го следяха две прекрасни, любими очи. Изминаха доста дни без вест. Ставаше все по-неспокоен, разсеян и нервен. Намираше утеха само във всеотдайния си лекарски труд. Помагаше на бременни, деца, старци. Искаше да докаже, че медицината може да се справя с болестите. Но сега всичко вършеше сякаш по инерция. Преглеждаше, а мислеше за Рилка. Какво стана с проклетите изследвания? Как ли е тя? Дали има оплаквания? С какво я лекуват? Как понася неговото отсъствие? Знаеше, че го обича, и се тревожеше за психиката ѝ! Още много въпроси се въртяха в главата му и не му даваха покой. Отсъствието на Рилка бе болезнено. Усещаше мъчителната самота. Бе свикнал да споделя с нея ежедневието си, професионалните успехи и неудачи. Сега разбра безграничната си привързаност. Ах, колко много му липсва? Дано се върне по-скоро! С нетърпение очакваше момента, когато щеше да я прегърне и притисне до себе си! Да, той я обича с всичките си сетива, със сърце и разум! Но защо телефонът мълчи?! Пълната неизвестност се забиваше като нож в сърцето му, разкъсваше го и болката беше нечовешки силна! Може да се е обаждала на колежката си Анна в аптеката? Веселин не искаше да звъни там, за да не се издаде неволно за

диагнозата. Продължаваше с растяща мъка да чака обаждането ѝ, както се уговориха...

При всеки звън на телефона трепваше от напрежение! Тя ли е? Няколко пъти ходи до пощата да проверява дали линията е в изправност. Кога щеше да свърши това жестоко, мъчително очакване? Проклинаше безмилостната си съдба и чакаше да чуе гласа ѝ...

Най-после! Упорит телефонен звън. Еленков със скок грабна слушалката. Гласът бе на Анна, но силно развълнуван. С паузи и хълцане тя разказваше и плачеше... Преди два дни Рилка се върнала. Чувствала се много добре. Нямала никакви оплаквания. Не му се обадила, искала да го изненада в неговото село. Дошли да я видят роднини. Тя се затичала да отвори дворната вратичка, но по средата на двора паднала и... останала там...

Еленков бе изумен! Не можеше да повярва! Краката му се подкосиха! Някаква незнайна, преголяма мъка го стисна за гърлото! Сякаш светът рухна върху него... Не виждаше и не чуваше нищо! Напълно замаян, машинално заключи амбулаторията и бавно тръгна към дома си. Искеше да остане сам с тази огромна болка...

В квартирата се отдаде изцяло на обхваналата го покруса! Като лекар знаеше и за този възможен изход, но никога не бе го очаквал! Съвсем изнемощял докосваше книгите, които тя беше разгръщала с ръцете си. Със сълзи на очи се мъчеше да възприеме станалото... Едно нейно незначително усилие разби съдбата на двамата

влюбени... Значи това е краят? Краят на мечти, надежди, на радостта в живота! Пак оставаше сам, съвсем сам! Без прекрасната, чаровна усмивка, без топлия грижовен глас на един любим, разбиращ го човек... А как я обичаше...! И бе готов на всичко за нея! Изчезнаха съвместните мечти за тяхното бъдеще! Беше в пълна безпътица... Обхванал главата си с две ръце, наведен над масата, Еленков застина така с часове. Не знаеше дали мозъкът му може все още да мисли - там всичко бе пустош и мълчание. Колко щеше да продължи това вцепенение, не се знаеше, ако от него не бе го изтръгнало поредното нощно чукане по прозореца и един тревожен глас:

- Докторе, докторе, спиш ли? Детето е зле, има висока температура, моля те, стани! Ела да го видиш!

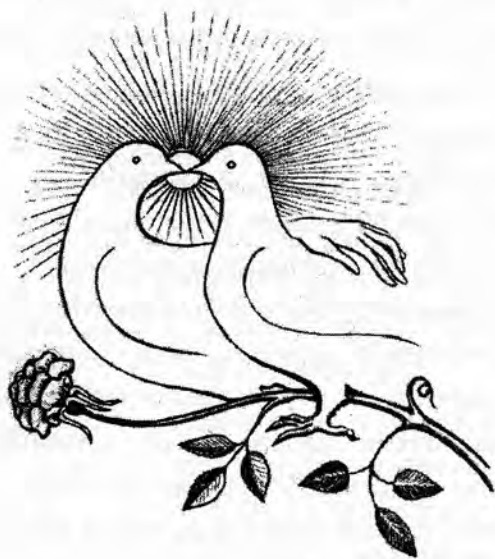
Този глас бавно, много бавно го върна към действителността, към неговия лекарски дълг. Спомни си за другата голяма мечта в живота си - желаната специалност и сякаш чуваше думите на Рилка, казани тук, в тази стая: *"Ти ще постигнеш желанието си, сигурна съм в това, защото можеш повече от един селски лекар."* Тези думи звучаха в ушите му като неин завет. Реши да осъществи мечтата си и това нейно предсказание! Вярно, загуби една голяма любов, но му оставаше втората - медицинската специалност. Трябва да докаже на себе си и в нейна памет, на тази зловеща съдба, че няма да разруши младежките му мечти. Той ще ги осъществи! Пътят към тях минава през задължителен, напрегнат труд... Тези

мисли сякаш го ободриха. Избърса с ръка очите си, грабна лекарската чанта и тръгна към поредния си болен. Голямата болка обаче остана в сърцето му за цял живот...

Село Йовково е на осем километра северно от гара и село Кардам, непосредствено до границата с Румъния. Там почива една добруджанска красавица, неостъпваща на Йовковите хубавици Боряна, Албена, Нона...

Минаха години, доста години... На гроба на Рилка израсна храст от едри бели рози. Всяка пролет клоните му нарастват, разцъфват и като ръце обграждат паметника и снимката. Никой не узна кой и кога го е посадил.

СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ

След приключване на трудовия ми стаж, смятах, че е време за отдих и почивка. Работата ми бе твърде напрегната, отговорна и резонно тя ми се полагаше. Но орисията ми бе друга. Този период съвпадна с най-голямата инфлация и криза в страната. В дома ни растеше третото дете на дъщеря ми, за което бяха нужни средства, по-големи от нашите пенсии. Принудих се да търся допълнителни приходи. Чувствах се все още годен за лекарски труд. Посъветваха ме да взема един селски здравен участък. Под влияние на необходимостта и хубавите спомени, останали от първия ми престой на село - приех.

Така след много години, вече в пенсионна възраст, отново станах селски лекар. Попаднах в село Телериг, доста отдалечено от Толбухин. Имах още четири съставни села с преобладаващо възрастно население. Друга особеност бе, че повече от половината бяха етнически турци. Не знаех езика им, но смятах, че ще се справя. Имах и аптечен пункт, т.е. винаги разполагах с лекарства.

Адаптирах се бързо към задълженията на селския участъков лекар. Свикнах с нощните повиквания и

прегледи. Преобладаващата патология бе сърдечно-съдови заболявания при възрастни хора.

Но след няколко месеца започна здравната реформа. От участъков лекар се превърнах в ЕТ (едноличен търговец - б. а.). Началото бе трудно. Общината продаде линейката, а собствената ми "Лада" пое нейните функции. Бройките шофьор и санитарка бяха съкратени. За 480 пациенти извършвах всички дейности - от цепене на дърва и палене на печки до прегледи, лечение и санитарен транспорт. Животът ми бе поднасял доста трудности, надявах се да преодоля и тези.

Късият февруарски ден отминаваше. Свечеряваше се, когато влязох в селския магазин, за да купя продукти за обичайното ми меню. Запасях се, защото заваля обилен сняг, придружен с дежурния северен вятър. Вече познавах Добруджа. Преспите бяха неизбежни. Макар и рядко, имаше дни, когато "капанът" не позволяваше да се отворят дори магазините и фурните. Продавачката, млада туркиня, веднага дойде при мен, за да ми съобщи, че баща ѝ е много зле. Настойчиво помоли да го посети на следващия ден...

Дядо Якуб живееше в едно от съставните села - Габер. То бе най-отдалечено, като пътят до него преминаваше и през гора. Възрастният мъж страдаше от хронична сърдечна недостатъчност. За две години три пъти го изпращах и лежа в кардиологията в областния град. Имаше определени лекарства и дозировки, но

въпреки редовния им (според него) прием, състоянието му понякога се влошаваше. Много пъти успях да му помогна. Сега обаче ме безпокоеше друго - започналата активност на малък Сечко. Не знаех дали ще мога с колата си да стигна до Габер. Надявах се през нощта поне вятърът да се укроти! Обещах на дъщеря му и забелязах как видимо тя се успокои. Всички в района знаеха, че държа на думата си.

Сутринта снегът бе спрял. Заредих чантата с необходимите лекарства. Не можех точно да се ориентирам за дебелината на снежната покривка, защото продължаващият вятър се шегуваше с мен. Вземаше снега от едно място и го трупаше на друго, непрекъснато го местеше.

В Телериг вече имаше утъпкани улици, но извън него пътуването бе много трудно. Снегът не беше равномерен. На места беше изметен, но другаде достигаше до средата на колелата. Ладата ми нямаше зимни гуми, вериги и затова понякога боксувах. Надявах се да срещна някоя кола, идваща от съседните села, за да следвам пътя по направените от нея коловози. Но няхах късмет! Бях съвсем сам сред пустото, покрито със сняг поле. Движех се бавно, много бавно. Тези няколко километри ми се сториха цяла вечност.

В участъка през гората дърветата донякъде бяха защитили пътя от връхлитащите снежинки. Няколко километра пътувах нормално. След това пътят се

насочваше право на север сред продължителна равнина. Вечерта, следвайки посоката на своя танц, вятърът бе събирал снега от нивите и волно го бе натрупал пред първата изпредила му се преграда - гората. Така на изхода от нея се образувала пряспа, която преграждаше пътя ми. Слязох, тъпчих отстрани, оглеждах. Пряспата бе висока повече от метър, а на дължина достигаше 10-12 метра. В докторската кола още няха дори лопата. Гората не позволяваше заобикаляне. Не можех да продължа! Но дори и не помислих за връщане. Реших да пробия снежната преграда със силата на мотора! Пресният сняг бе сипкав, нямаше да надраска колата. Надявах се да успея! Засилих се и се врязах в пряспата. Усилието ми продължи до загасване на двигателя. Ами сега? Бях заседнал здраво в снега и не можех да мръдна нито напред, нито назад. Успях само да отворя задната врата и след упорито и дълго ровене с ръце да се измъкна. Разбрах безнадеждното си състояние - колата почти бе покрита от пряспата. Оглеждах се, ослушвах се, търсех отнякъде помощ. Уви! Такава нямаше. Припомних си приказката за Неволята, т.е. сам трябваше да направя нещо. Но какво?! Навлязох в гората. Чупех и събирах сухи клони. Наредих снопчета зад задните колела. Направих няколко опита за измъкване, но се оказаха безуспешни. Започнах да се тревожа от този февруарски капан. Самотата сред гора и заснежено поле носи всякакви изненади. Студеният северняк не спираше.

Ръцете и краката ми измръзнаха. Изчерпах всичките си спасителни идеи. Бях отчаян, защото визитата ми до болния ставаше невъзможна.

Внезапно тишината бе нарушена от шум на приближаваща кола. От покритите със сняг ниви бавно се появи силуетът на мощен джип. Разбрах, че това е спасението ми и в изблик на радост размахих шапка, за да ме забележат. Колата спря от другата страна на препятствието. Слязоха двама мъже. Правейки пъртина, заобиколиха през гората и дойдоха при мен. Оказа се, че ме познават (кой ли не ме познаваше от селата - б. а.). Чудеха се на смелостта ми да тръгна сам в такова време и да опитвам да разбия прясната с моята кола. Те отглеждаха крави в съседното с. Огняново и носеха мляко до приемателния пункт в Телериг. Помогнаха ми с лопата да разчистим снега зад колата и да я изтеглим. Заедно освободихме пътя. Разделихме се като близки.

До Огняново карах в техните следи. Но към Габер продължих по-бавно и предпазливо. Имах шанс, че на места пътят беше леко издигнат над нивите и вятърът почти бе издухал снега от него. Опасни бяха заледените участъци, особено при използване на спирачките, но гледах да се движа повече без тях. Преодолях оставащите ми няколко километра до Габер, без да поглеждам часовника си. Най-после пристигнах там, където ме очакваха с тревога и нетърпение. В това малко село

живееха предимно възрастни хора. С напускането на младите, селото бе обречено на изчезване.

Къщурката на дядо Якуб изглеждаше още по-смалена от натрупания върху нея сняг. Знаех височината на вратата и се наведох, за да вляза. Познавах домашната подредба - нямаше промени. В ъгъла имаше малко миндерче, застлано с шарена черга и освежено с 2-3 пъстри възглавници. До него бе масичката със стара напукана и олющена от употреба и от времето мушама. Тенекиената печка бе зачервена от огъня, а под малкото прозорче имаше наредени няколко саксии с цветя. Всичко беше твърде скромно, но чисто и грижливо поддържано.

Както и предполагам, сърдечната недостатъчност отново се бе изострила. Болният беше на легло, повдигнат с 3-4 възглавници. Въпреки оскъдната светлина, се забелязваше ливидният цвят на напуканите му устни. Вечер не можел да заспи от мъчителна кашлица, задух и сърцебиене. Отоците също се увеличили. Той ми вярваше, защото често му помагах. Чакаше идването ми с нетърпение и ме гледаше с очи, пълни с доверие и надежда. Направих необходимите инжекции, като увеличих дозата на лекарствата, изхвърлящи течности. Дадох му допълнителни средства, а разбира се и необходимото спокойствие и надежда. Не бързах да се връщам. Почаках, за да видя ефекта от приложеното лечение. Не след дълго бай Якуб се поуспокои, дори двамата със съпругата си се развеселиха и започнаха да се

шегуват. Разбрах, че ще се справя и този път със сериозен сърдечен проблем. Дядо Якуб щеше да е по-добре, да ходи спокойно и пак да се грижи за малкото си домашно стопанство.

- Докторе, добре е, че не те спряха снегът и фъртуната. Чакай, чакай! Не се приготвяй за тръгване, ще хапнеш с нас! - нареждаше жена му. - Ей сега ще изпържа няколко яйца.

Храната в този крайно беден турски дом ми се услади. Може би причината бяха преминалите напрежение и умора при това зимно пътуване или най-вече удовлетворението, че успях да помогна на още един нуждаещ се болен.

Връщането ми, въпреки здрачаването, не бе проблемно. Двамата млекари бяха разказали за моите снежни неволи. Кметът бе изпратил трактор с гребло, за да разчисти в проблемния участък. Срецнах го по пътя и чрез клаксона му изказах благодарност.

Силният северняк цяла вечер продължи да шета по заснежените добруджански ниви. Опитваше се отново и отново да властва по всички пътища. Но днес той беше победен от хората. Прибрах се изморен от това зимно приключение, но бях доволен от себе си, че и този път овладях една тежка сърдечна недостатъчност.

НАЙ-СИЛНАТА БОЛКА

В годините, когато като пенсионер работех отново на село, се сблъсках с един медицински казус, запечатал се дълбоко в съзнанието ми.

Беше неделя. Дежурех в празничния ден и осигурявах с медицинска помощ няколко участъци в района. По силата на придобития навик се събудих към пет часа. Слънцето още не бе сменило постепенно чезнещата сянка на нощта. Този ден нямах спешни задачи и не бързах да ставам. Завъртях копчето на радиото. В малката стая се разлиха мелодични звуци на класическа музика. Заслушах се... Сега разбрах, колко тя ми е липсвала през многобройните дни и нощи, гонещ неотложните задачи на селския лекар. Унесох се в избледнели спомени от концертни зали с прекрасни изпълнители. Това бяха минути на блаженство... Силно, напористо чукане по прозореца, прекъсна този приятен унес.

- Докторе, докторе, тук ли си? Отвори! - чух твърде възбуден или по-скоро уплашен женски глас.

Скочих от леглото! Това напрежение предполагаше някаква основателна причина. В кабинета ми нахлу зачервена, задъхана от бързана жена на средна възраст.

Непрекъснато оправяше кърпата на главата си и бързо заговори:

- Моля те, докторе, вземи си инжекциите и ела побързо у нас! От снощи мъжът ми, Атанас, е много зле. Втори ден го боли корем, та се къса. Искрах още нощес да дойда при теб за помощ, но моя като завика: "Ще ми мине, ще ми мине!" Но тази пущина, болката, не минава нито от топло, нито от студено. Горкият, не е мигнал цяла нощ, охка, мята се в леглото, повръща. А сега вече няма сили дори да стане. Ела, докторе! Ела, помогни му! Такава силна болка сама няма да мине.

Неделното ми дежурство започваше с поредната медицинска загадка. Направих опит да се ориентирам по-добре за какво става въпрос и заразпитвах:

- Друг път имал ли е такива кризи? От какво е боледувал досега?

- Не, докторе, не е имал. Не го познаваш, защото не е боледувал от нищо. Той е здрав като скала и много търпелив. Никога не е ходил на лекар. Дори да го заболи нещо, дума няма да обели. Толкова години сме заедно, един път не го чух да се оплаче. Щом моят Атанас легна и не може да търпи, значи това ще е най-силната болка на Земята!

Явно ставаше въпрос за нещо много сериозно. Грабнах чантата и тръгнах след нея. Тази дребна жена, беше твърде изплашена - не вървеше, а почти тичаше. Едва успях да я догоня. Замислих се... Какво може да

причини подобно състояние? Силни болки в корема могат да се наблюдават при много заболявания като: жлъчна или бъбречна колика, язва и различни други смущения в червата, панкреаса и органите в малкия таз. С тези спешни състояния, обединени в рубриката "остър корем", години наред съм запознавал студентите си. Надявах се и тук, на село, да мога да се ориентирам в тази спешност!

Атанас беше едър, 50-годишен селянин. Лежеше по гръб и стенеше. Започнах да го разпитвам. Знаех, че от този разпит в 80 процента лекарят може да се насочи към правилното определяне на диагнозата. Но в този случай не успях. Не получавах никакви отговори. Болният мълчеше, охкаше, пъшкаше и сякаш не ме виждаше. Отново заразпитвах жена му: "Каква храна е приел последните дни? Имал ли е разстройство?"... Надявах се да намеря нещо, дори малко, от което да тръгна към диагнозата. Уви! Абсолютно никаква следа! Бил е напълно здрав. Работил много и усърдно на полето, а вечер обичал да се почерпва с малко ракия, но никога не се е оплаквал. Вярвах й, защото силните му мускулисти ръце потвърждаваха това.

Започнах прегледа, но той не позволяваше дори да докосна корема му. Не търпеше нищо върху него. Отмахваше дори одеялото и ризата си. Това щадене на коремната стена говореше за перитонеално дразнене. Да, болезнен бе целият корем, но преди всичко горната му част. Направих обичайните спазмолитици и

обезболяващи и зачаках да видя ефекта от тяхното действие? Болката оставаше все така силна и нетърпима. Атанас видимо страдаше. По бледото му лице, обсипано със ситни капки пот, се четеше силна уплаха. Тихо пъшкеше и издаваше болезнени, глухи стонове. Отвреме навреме стискаше очи и завърташе енергично глава встрани. Гърчеше се от болки! Хапеше устни и не казваше нито дума. Искрено го съжалявах! Искрах да му помогна! Да намаля мъчителните болки, които продължаваха да изтезават този силен иначе мъж. Дори поставените силни обезболяващи не го успокоиха поне за известно време.

Жена му и останалите членове на семейството, събрани в ъгъла на стаята, гледаха с тревога и очакване. Как да оправдая тяхното доверие? Невъзможността да облекча страданието му приемах като свой неуспех. В такива моменти се чувствах като прашинка в ръцете на природата. През цялата ми лекарска практика това не ми се бе случвало. В моята специалност почти винаги съм облекчавал страдащите. Но сега?! Сега бях безпомощен и смутен.

Продължавах да наблюдавам болния мъж. Мислех, предполагах и изключвах. Случаят бе наистина несравним и труден. Помолих го поне да посочи, къде го боли най-много. Атанас бавно вдигна ръка, постави я над пъпа, премести я назад към кръста и със сухи устни едва промълви:

- Тук някъде...

Понякога дори една единствена дума или жест може да бъде ключова за решаване на загадката. Мозъчният ми компютър заработи... Посочената зона почти ми даваше отговора. Един твърде отдалечен спомен изплува в главата ми... Като стажант станах неволен слушател на спор между двама наши професори по въпроса кое заболяване се придружава с най-силна коремна болка. Хирургът сочеше тромбозата (запушване - б. а.) на чревната артерия, докато интернистът смяташе, че това е острият панкреатит (възпаление на задстомашната жлеза - б.а.). Наистина и при двата случая се описват силни и жестоки болки. Това са рядко срещани страдания, но изискват еднакво бързи мерки за тяхното лечение. Веднага осъзнах голямата си отговорност! Знаех, че съвременното постъпване в болница има решаващо значение! Въпреки че още се колебаех, трябваше да търся линейка. В моя отдалечен участък при разбитите селски пътища, линейките достигаха трудно. Започнах да звъня на окръжната "Бърза помощ". С доста рязък тон получих обичайния отказ: "Нямаме свободна кола!". Знаех значението на всяко забавяне, затова повиших тон и разпалено обяснявах сериозността на случая. Последва някакво примиренческо съгласие:

- Кажете, записвам? Кой предава съобщението?

- Доктор Аврамов съм от село Телериг.

- Аврамов ли? Моят асистент от университета? По дяволите, не знаех, че се намирате в това село! - гласът стана значително по-учтив. - Аз съм доктор Димитров, бях ваш студент. Щом сте преценили, сигурно случаят е спешен. Извинете, но кой ли не се обажда за линейка? Дори за банални дреболии. Бъдете спокоен, учителю, изпращам колата!

Бях доволен. До един час санитарният транспорт щеше да бъде в дома на болния. Обясних на съпругата му за необходимостта от постъпване в болница и тя се съгласи с облекчение. Напрежението спадна и у мен, въпреки че трябваше да реша и да напиша в талона диагноза, оправдаваща спешността на случая. На село, без никакви помощни изследвания, точното диагностициране е почти невъзможно. За това бяха нужни рентген и пълни ензимни изследвания. Отново се замислих, за да не сбъркам. *Правилото: "Човешко е да се греши"* не се отнася за селския лекар. Концентрирах се върху двете състояния. Отхвърлих съдовата тромбоза, защото би трябвало да има и други, макар и малки признаци на атеросклеротична болест. Спрях се на остър панкреатит и така написах в талона.

Скоро линейката отведе Атанас в окръжния град. През следващите дни продължавах да мисля за неговото състояние. Отзвучала ли е непоносимата болка, която не се повлиява дори от опиати? Каква щеше да бъде

окончателната диагноза? Дали не сбърках с моята категоричност? Какъв ще бъде изходът?

След три дни използвах водене на жена за раждане до града и го потърсих. Лежеше в хирургично отделение. На листа му стоеше моята диагноза. Атанас беше спокоен, освободен от жестоките, мъчителни болки, каквито имаше на село. Жена му, седнала до него, се затича да ми благодари. Мълчаливата усмивка на Атанас ме удовлетвори напълно!

Срещата с това тежко заболяване остана единствена в цялата ми лекарска практика. Повече не съм имал дори контакт с болен от остър панкреатит. Но когато чуя да се говори за най-силна коремна болка, пред очите ми винаги е описаният случай.

В лекарската практика има неща, които не се забравят цял живот.

БАБИН ДЕН

Зимата в Добруджа е непредвидима. Понякога е сурова и противна, друг път - спокойна и красива. Само снежната покривка почти никога не отсъства от нейния пейзаж. Тази година дори през януари бе не само поносима, но и приятна. Няколко дни валя спокойно едър сняг, приличащ на бели пеперуди, летящи из въздуха без цел и посока. Севернякът още не се бе развилнял. Село Телериг, сгушено в плиткия дол, бе като заспало зимен сън. Само проточилият се към небето дим от комините на десетките затрупани със сняг къщи подсказваше, че то живее.

Двадесет и първият ден на януари бе слънчев и спокоен. В небесната шир отвреме-навреме се появяваше някое малко бяло облаче, което плавно отминаваше и чезнеше някъде из синевата. Слънцето се бе издигнало и грееше необичайно силно за този сезон. Времето сякаш беше поръчано специално за деня, в който жените празнуваха Бабин ден.

Останал от векове в обичаите на хората, той продължава да вълнува населението по села и градове. В далечни времена, когато в малките селища е нямало лекари и акушерки, тяхната дейност най-добросъвестно

се е изпълнявала от някоя баба. Многодетната, възрастна жена - бабата, е знаела как да помогне при раждане. Оттук идва и популярният народен израз "бабуване". Бабата е била обичана и уважавана. Тази почит е предавана през вековете и така до наши дни. Днес тя е още жива и е насочена към здравните работници - предимно към акушерките. Празнуването на този ден е особено тържествено в селата, където продължава таченето на заслужилите баби. В отделните райони на страната тези чествания протичат твърде различно. Тук описвам този ден такъв, какъвто го видях в Добруджа.

Още сутринта дворът на здравната служба се огласи от силен смях, песни и звуци на акордеон. Мелодията бе игрива, виеше се хоро. Група млади и възрастни жени, празнично пременени, започваха така очаквания и щастлив за тях ден. Познавах вече добруджанската носия. Пъстрите престилки и широките кърпи за глава в преобладаващо жълто-оранжеви цветове с дълги ресни, придаваха празничност и тържественост на събитието. Слушах с трепет песните от репертоара на народната добруджанска певица Добра Савова, от съседното село Коритен. Те се лееха плавно и широко като полята на Златна Добруджа. Всички бяха закичени със зелена китка от чимшир и здравец. Идваха да ме вземат, за да водя шествието им през село. След традиционните поздравления и пожелания за безпроблемни раждания и аз се хванах на хорото. Някой ми тикна в ръцете тоалетен

сапун и започнаха да ми поливат на снега, за да се измия. Шумът бе голям, но сред него долових силния глас на секретарката на читалището - Марияна, която произнасяше тържествено:

- Както се плъзга сапунът, така да се плъзгат бебетата при раждане! Да си жив и здрав, докторе! Сега ти си нашата официална баба...

Избърсах се с хавлиена кърпа, която метнах на рамото ми. Отново последвах радостни, одобрителни възгласи, музика и песни. Акордеонист бе Елко от пощата, за когото дори не подозирах, че е и песнопоец. Закичиха и мен със зелена китка. Не зная дали защото се бяха почерпили или защото този ден бяха освободени от строгия поглед на свекър и свекърва, но жените се веселяха волно и без притеснения - пееха, смееха се, играеха, викаха, колкото им глас държи. Веселбата се ръководеше от баба Мара Казакинята. Тази възрастна жена често се отбиваше в амбулаторията с различни сериозни оплаквания, за които давах не само лекарства, но и напътствия за спазване на строг режим. Сега тя беше като преродена, та едва можах да я позная. Командваше всички и даваше пример - пееше, водеше хорото, танцуваше, играеше ръченица. Признавам, че останах учуден! Колко много човешки възможности зависят от създаденото настроение! След като се наигра до умора, групата се отправи към къщата на най-възрастната жена - баба Дафинка, която поради заболяване на краката не можеше

да се включи в празненството. В селото я уважаваха, защото някога бе изпълнявала и акушерски задължения.

Празничното шествие тръгна из село. Естествено, бях в челната редица, а чрез напътствията на Казакинята, всички продължаваха да пеят и играят. Улиците все още бяха пусти. Свободните жени са в групата, която дефилираше из селото, а мъжете, знаещи за празника, се бяха изпокрили. Тежко и горко на оня, който се изпречеше на пътя на празнуващите. Гонеха го, вземаха му шапката и докато не се откупи с някой лев, не му я връщаха.

На едно кръстовище забелязахме мъж и две жени, които не побягнаха. Вървяха и ни приближаваха.

- Дръжте мъжа! Вземете му шапката! - разнесе се нечия команда.

- Чакайте! Не виждате ли, че това е делегация. Сами идват при нас - обади се друг по-уравновесен глас.

Като наближиха, познахме бай Пенчо - отговорникът на фурната, и двете продавачки. Едната носеше още топла погача, а другата - буркан с мед.

- Честит празник, докторе, на теб и на всички жени! - обърна се с висок глас фурнаджията - Това е нашият специален дар. Колкото са житните зърна в питата, толкова да бъдат новородените! Заповядайте! Разчупете я! Топнете си и медац, да са сладки децата...!

Одобрения, ръкопляскания и песни огласяха улиците. Почти от всяка къща към нас се присъединяваха

все нови и нови засмени, пременени жени. Най-атрактивно бе включването на известната в село шегобийка Стояна. Тя ни чакаше пред дома си, облечена като булка, качена на едно магаре, а в ръцете си държеше голяма кукла, повита като бебе.

- Хайде бре! Защо се бавите? Детето измръзна на пътя!

Тази ѝ реплика, казана със сърдит тон, предизвика всеобщ смях и веселие. А Стояна с изключителна сериозност подкара магарето си напред. Гледката бе впечатляваща, незабравима! Десетки весели жени с музика и песни, съпровождани от "млада булка с бебе", качена на магаре... Процесията наблюдаваха доста хора от прозорци и дворове, но респектирани не излизаха навън. Само сочеха някого от нас с пръст и много, много се смееха... Кръстосахме селото и стигнахме до дома на почитаната баба Дафинка. Отново последва черпене с ракия и хапване на прясно приготвени сладки. И тук имаше поздравления, пожелания, целувки, дори сълзи. Болните ѝ крака не ѝ позволяваха да се движи, но желанието да бъде заедно с останалите бе по-силно. След малко дойде внукът ѝ Пепо и я взе с колата.

Следващата и вече крайна цел на живописната върволица беше училището. В обширния му стол щеше да бъде почерпката - хапване, пийване и голяма веселба. Щом стигнахме пред двора му, последва още една изненада... "Съпругът" на "булката", магазинерката

Милка, бе облечена с мъжки дрехи и чакаше на двора с още двама сърдити мустакати "хайдути". Носеха червени пояси с втикнати в тях пищови.

- Защо оставихте жената и детето ми да мръзнат? - извика с колкото може по-сърдит глас "съпругът".

Метна палто върху "булката" и на ръце я понесе към училището. Настроението и без това беше весело, но смехът от тази сценка заля всички. Гледах жените, всяка от които имаше свои битови или здравословни проблеми. Слушах непринудения им весел смях и си мислех - колко много той е необходим на хората! С негова помощ и медицината би се справила по-успешно.

Дългите маси в стола на училището бързо се запълниха. Оформиха се групите от отделните махали и родове. От торбички и сакове се вадеха различни мезета, домашни специалитети, туршии и сладкарски изделия. Имаше разнообразие от печени кокошки, свински специалитети, наденици, суджуци, сладкиши и какво ли не. Видимо предния ден домакините са се готвили. Всяка от жените искаше да изненада със своето кулинарно представяне. За пиене се носеха различни вина, ракии и ликьори, според предпочитанията. Започнаха нескончаеми наздравници и градусът на настроението нарасна. Тази част от тържеството продължи до вечерта. Особен интерес предизвикваше криенето, търсенето, намирането и безкрайното повиване на бебето. Всяка от присъстващите демонстрираше свои импровизирани

театрални умения. Акордеонът не спря да свири. Играеха се различни танци и особено популярната в Добруджа румънска занимателна игра "Перуница".

Жените имаха нужда да се разтоварят от ежедневието. Този Бабин ден бе същински отдушник за тях. Празнуваха го, независимо от възраст, икономическо състояние и етническа принадлежност. Във веселата компания не липсваха и туркини. През този ден няма делене на наши и ваши. Той дори обединява хората в дадено населено място. Всички съседки, съселянки, на този ден се чувстват близки и приятелки като демонстрират своята готовност за взаимопомощ. Хубав ден, който ги зарежда с женственост и доброта, а непринуденият смях, който властва до края на деня, ги прави по-красиви.

